Laiškai lietuviams

DECEMBER 1993 GRUODIS

GANYTOJIŠKAS LAIŠKAS	361	Vysk. Josef Wert, SJ
KALĖDINĖS MINTYS	364	Kunigas Jonas
DIEVO PALAIMINTAS DERLIUS	366	Anicetas Tamošaitis, SJ
TAIP REIKIA GINTI BAŽNYČIĄ...	372	Elena Šiuliauskaitė
MEILĖ — ĮSTATYMO PILNATVĖ	376	Chiara Lubich
UŽDEKIT ŽIBURIUS	377	Lacrima
MĖLYNIEJI SVIEDINIAI	378	Marija A. Jurkutė-Bražiūnienė
ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO MIŠIOSE	381	Jonas Lauriūnas, SJ
ATLAIDUMAS	384	Sandra Petraškaitė
KNYGOS	385	Red.
TĖVYNĖJE	386	Marija A. Jurkutė
KALBA	390	Juozas Vaišnys, SJ
ĮVAIRYBĖS	392	Red.
ŠYPSULIAI	393	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	394	Juoz. M.

Minėdami Išganytojo atėjimą į šį pasaulį,
prašome, kad jis pripildytų visų skaitytojų, bendradarbių bei rėmėjų širdis tikro kalėdinio džiaugsmo ir laimintų mūsų žingsnius ateinančiais metais!

Leidėjai, Redakcija, Administracija

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš redaktoriaus auksinio kunigystės jubiliejaus iškilmių.
Viršelio piešinys — dail. Rasos Sutkutės.
Apdaila — Teresės Bogutienės.

The statement of ownership, management and circulation LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians — is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. The purpose, function, and non-profit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purpose have not changed during the preceding 12 months. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, SJ. The managing editor is Mrs. Aleksandra Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago IL 60636. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 2,237. Total distribution 2,197 copies, mail subscription — 2,057, free distribution — 140. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 40 copies are left over. Annual subscription is $15.00, single copy — $1.50. Second class postage paid at Chicago, IL.

religinės ir tautinės kultūros žurnalas

Laiškai lietuviams

1993 / GRUODIS — DECEMBER / VOL. XLIV, NO. 12

GANYTOJIŠKAS LAIŠKAS (KALĖDŲ PROGA)

VYSK. JOSEF WERT, SJ

Šis vyskupas artimas Lietuvai tuo, kad tais sunkiais sovietinio režimo laikais, kai į dvi katalikų seminarijas Sovietų Sąjungoje buvo priimami tik lietuviškai kalbantys ir Latvijoje — latviškai, jis, atitarnavęs kariuomenėje, atvyko į Lietuvą, įstojo į Jėzaus Draugiją, išmoko lietuviškai, baigė Kauno kunigų seminariją, metus praktikavosi Lietuvoje, po to Karagandoje dirbo kartu su A. Dumbliausku, SJ, o būdamas klebonu Markso mieste (Pavolgis), šis jaunas vokiečių tautybės kunigas buvo konsekruotas vyskupu. Jo vyskupija tęsiasi nuo Uralo iki pat Ramiojo vandenyno, centras Novosibirskas.

Ir vėl prisiartino Šventas Kalėdų laikas, ir milijonai mūsų planetos žmonių išgirs Šv. Rašto žodžius: "Nebijokite! Štai aš skelbiu jums didį džiaugsmą, kuris bus visai tautai. Šiandien Dovydo mieste jums gimė Išganytojas. Jis yra Viešpats, Mesijas (Lk 2,10-11). Šiuos žodžius angelas pasakė piemenims, kurie tą naktį saugojo bandą. Jie nusiskubino į Betliejų ir rado Mariją, Juozapą ir Kūdikį, gulintį ėdžiose. Pagarbinę Kūdikėlį ir palikę savo kuklias dovanas, piemenys grįžo, visiems skelbdami

“Štai aš jums skelbiu didį džiaugsmą… jums gimė Išganytojas!” (Lk 2,10-11)

Zitos Sodeikienės piešinys

džiugią žinią apie Mesijo atėjimą. Išgirdusieji stebėjosi ir garbino bei šlovino Dievą.

Praeis 30 metų, ir Kristus keliaus Palestinos keliais, visur skelbdamas Gerąją Naujieną-Evangeliją. Po prisikėlimo jis lieps savo mokiniams: "Tad eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios" (Mt 28,19).

Kristaus valią vykdydami, mokiniai rytuose pasiekė Indiją, vakaruose — Ispaniją, visiems nešdami Evangelijos šviesą. Jie visi, išskyrus apaštalą Joną, mirusį gilioje senatvėje, kankinio mirtimi paliudijo savo skelbtąsias tiesas. Apaštalų įpėdiniai — vyskupai ir kunigai, toliau skleidė Evangeliją, įrodydami krikščioniško tikėjimo tikrumą ne tik geradaringais darbais, bet ir kankinio mirtimi. Ir ten, kur tik sėkla krito į žemę ir apmirdavo, Kristus nuimdavo daugkartinį derlių. Į vieną kritusio kario vietą stodavo dešimt naujų. Taip Kristaus Bažnyčia, nebodama jokių persekiojimų, augo galia ir skaičiumi. O pamokslai Kristaus, gimusio tą pirmą Kalėdų naktį, mirusio ant kryžiaus, bet prisikėlusio, tęsiasi iki mūsų dienų. Skelbti pasauliui Kristų lieka pagrindiniu uždaviniu ir šiuolaikiniai Bažnyčiai.

Iki revoliucijos katalikų kunigus Rusijoje rengė Peterburgo ir Saratavo kunigų seminarijos. Peterburge veikė dar ir Dvasinė Akademija. Ateistinė sistema gerai žinojo tiesą: "Užgausiu piemenį, ir avių kaimenė išsisklaidys" (Mt 26,31). Likviduodama šias mokymo įstaigas, ji sudavė lemiamą smūgį. Tuo metu, kai buvo naikinami kunigai, Bažnyčia negavo jokio papildymo. Ir neliko kam kasdien aukoti šventąją Auką už gyvus ir mirusius, neliko kam ištarti besigailintiems: "Atleidžiu tau tavo nuodėmes".

Dėkokime Dievui, kad po siaubingos nakties sulaukėme aušros! Jau eina darbininkai į pjūtį, bet "Pjūtis didelė, o darbininkų maža" (Mt 9,37).

Su giliu dėkingumu mes priimame iš įvairių šalių atvykusių 30 kunigų tarnybą. Bet kad Kat. Bažnyčia Sibire turėtų ateitį, reikia, kad dvasiniai pašaukimai gimtų čia. Jau nuo 1970 metų kai kurie pašauktieji pasiekė tikslą. Šiandien mes turime tik mažą dalelę kunigų, kilusių iš mūsų šeimų. Šiandien mes turime naujas galimybes. Atkūrus bažnytines struktūras, galima būtų atidaryti dvasinę seminariją. Ir kadangi Sibire mes dar negalime to pasiekti, tai būtina kiek galima greičiau atidaryti "mažąją seminariją" arba bent namą dvasingumo mokymui. Ten kandidatai, kurių dalis ateis netgi negavę religinio auklėjimo šeimoje, galės gauti dvasinius pagrindus. Tuo pačiu jie galėtų mokytis ir kitų dalykų, pvz., kalbų. Po 2-3 metų mes jau galėtume juos siųsti teologijos studijoms į mūsų šalies kunigų seminarijas ar į užsienį.

Aišku, pašaukimas į kunigystę išsiskiria iš visų kitų pašaukimų. Jėzus sako: "Ne jūs mane išsirinkote, bet aš jus išsirinkau" (Jn 15,16). Todėl niekas tenedrįsta rinktis šio kelio, vadovaudamasis kokiais nors sumetimais. Tačiau teisingai elgsis tas, kuris paves pašaukimo klausimo sprendimą savo dvasios vadui. Kandidatas turi turėti tvirtą tikėjimą ir sveiką pamaldumą. Nereikia jam būti vunderkindu, tačiau turi turėti pakankamai gabumų filosofijai ir teologijai.

Kalėdų švenčių išvakarėse kreipdamasis į Sibiro tikinčiuosius, aš nerandu aktualesnės problemos už pašaukimų problemą. Žinau mūsų laikmečio sunkumus: jūsų baimes, jūsų reikmes ir rūpesčius. Tačiau drąsinamas Kristaus žodžiu: "žmogus gyvas ne vien duona" (Mt 4,4), drįstu rūpestį pašaukimais statyti į pirmą vietą. Dauguma Rusijos žmonių gyveno neturtingai. Bet sunaikinus jų dvasingumą, žmonės tapo dar ir dvasiniais elgetomis, ir milijonai žmonių tokiais mirė. Mes šiandien matome, kad, nežiūrint didžiausių humanitarinių akcijų iš kitų šalių pusės, visuomeninių judėjimų ir organizacijų, religinių centrų, materialinės mūsų reikmės nesumažėjo. Jei neprisikels dvasingumas, jei neatgims žmogus, veltui visos pastangos.

Išsilaisvinę iš komunistinės ideologijos,

žmonės susižavi sektantais ir net magija. Arba, atmetę aukštesnes idėjas, atsiduoda turtui ir nedorumui, tingumui ir neveiklumui.

Dar neseniai iš katalikiškų Rusijos vokiečių šeimų į kunigų seminariją kasmet įstodavo 2-3 kandidatai. Šiandien šią tautą, kurios likimas tikrai tragiškas, užvaldė emigracijos geismas. Ir baigėsi dvasiniai pašaukimai. Daugumai jaunų žmonių idealu tapo kuo greitesnis išvykimas į Vokietiją.

Aš kreipiuosi į visus nevedusius Sibiro katalikus. Tegu kiekvienas gerai įsiklauso, ar neišgirs Jėzaus balso, tyliai kalbančio jo širdyje: "Eikite paskui mane! Aš padarysiu jus žmonių žvejais" (Mt 4,19). Aš padarysiu tave savo mokiniu kunigu.

Aš kreipiuosi į visus Sibiro kunigus, vienuolius ir vienuoles: sekite Jėzų ir jam tarnaukite visomis jėgomis, visu gyvenimu ir savo pavyzdžiu gimdykite kitų širdyse dvasinius pašaukimus.

Aš kreipiuosi į tėvus: sukurkite tikrai krikščionišką šeimos klimatą, kuriame galėtų išaugti jauni Bažnyčios nariai, visada pasiryžę sekti Kristų, kai tik jis pašauks.

Aš kviečiu visus Sibiro tikinčiuosius: tegu rūpestis dvasiniais pašaukimais tampa artimu jums visiems. Savo maldose dažnai minėkite šį prašymą ir nepavarkite to prašydami. "Melskite pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį" (Mt 9,38).

Sveikinu jus visus su Kristaus Gimimo švente! Amžinai Gyvasis per savo kunigus, per savo Bažnyčią tegu bus jums tikruoju džiaugsmu, tegu apsčiai jums teiks gyvenimo.

O gimę dvasiniai pašaukimai tegu bus visiems drąsinančiu ženklu, nauja viltimi, kad dar ne viskas baigta, prarasta, nes dar yra širdžių, kurios, savęs išsižadėję, pasiryžo tarnauti Dievui ir artimui.

Iš rusų kalbos vertė A. Paliokas, SJ

KALĖDINĖS MINTYS

KUNIGAS JONAS

"Štai aš skelbiu jums didelį džiaugsmą"
(Lk 2,10)

Betliejiečiai nustebo, bet nesidžiaugė jiems piemenų pranešta naujiena. Nesidžiaugė, nes netikėjo. Nesmerkiu jų netikėjimo. Vargiai ar pats būčiau patikėjęs. Ir štai kodėl.

Izraelio tauta labai laukė pažadėtojo mesijo. Jis gi išvaduos okupantų pavergtą tautą. Žinoma, vaduotojas turės būti jeigu jau ne karalius ar karalaitis, tai bent pogrindyje gerai pažįstamas, patikimas, drąsus vyras. O dabar čia keletas piemenų skelbia mesiją — kūdikį. Dar geriau — gimusį kalno urve ir gulintį gyvulių ėdžiose! Kas gali patikėti!? Tegul piemenys ir dievažijasi, kad jiems tai pasakęs pasirodęs angelas, ir net daugybė angelų giedoję "Garbė Dievui aukštybėse...", tačiau betliejiečiai nepatikėjo ir nė vienas nenubėgo nors pasižiūrėti, ar tikrai tame urve yra koks naujagimis.

Vargiai kas nors būtų tuo patikėjęs, nes, įsižiūrėdamas į tą gležnutį kūdikį, į jo jaunutę vargingą motiną ir paprastą darbininą tėvą, į gyvulių priterštą urvą, tikėti, kad čia yra Viešpats Mesijas? Ne! To jau per daug sveikam protui...

Na, o kaip dabar? Švenčiame 1993-iąsias Kalėdas. Kiek krikščionių, kiek katalikų jautriai išgyvename "didelį džiaugsmą"? Vaikai, be abejo, džiaugiasi Kalėdų senelio atneštomis dovanomis. Jei tėvai juos nusives į bažnyčią, pasidžiaugs ir eglutėmis, pilnomis elektros lempučių bei kitokių blizgučių. Bet kokį džiaugsmą išgyvena jų tėveliai ir kiti

žmonės bei jaunimas? Ar tas gipsinis kūdikis primena, kad Betliejaus ėdžiose buvo "tikras Dievas iš Dievo, Šviesa iš šviesos", atėjęs mūsų išvaduoti ne iš kokių svetimšalių okupantų, bet iš mus pavergusių nuodėmingų aistrų, įpročių, silpnybių ir atkurti mumyse švenčiausiojo Dievo-Kūrėjo paveikslą bei panašumą, padaryti mus įdievintais Dievo sūnumis ir dukromis, kuriais jis galėtų džiaugtis ir didžiuotis, kaip jis džiaugiasi savo įsižmoginusiu Sūnumi?

Aišku, tas kūdikis ėdžiose šitaip nekalbėjo. Bet kai buvo 33 metų vyras, per trejus metus mokęs minias ir daręs tokius stebuklus, kokių joks žmogus negali padaryti (kad ir prikėlimą numirėlių!), jis štai ką pasakė savo apaštalams paskutinėje vakarienėje: "Tikite Dievą — tikėkite ir mane... Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nenueina pas Tėvą kitaip, negu per mane". O kai apaštalas Pilypas jį paprašo "Viešpatie, parodyk Tėvą, ir mums bus gana", Jėzus atsako: "Jau tiek metų esu su jumis, ir tu, Pilypai, manęs dar nepažįsti? Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą... Nejau tu netiki, kad aš esu Tėve ir Tėvas yra manyje? Atėjus tai dienai, jūs suprasite, jog aš esu savo Tėve ir jūs manyje, ir aš jumyse... Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime" (Jn 14 ir 15 skyrius).

Jau tie keli sakiniai liudija, kad Jėzus nėra toks pat, kaip visi žmonės ar net pranašai. Taip, jis yra tikras žmogus, kaip mes visi. Bet jame yra ir jo Tėvas-Dievas, ir jis pats yra Tėve! Jis yra Dievo Sūnus. Tai mums pasako, kad Dievas gali būti žmoguje, ir žmogus gali būti Dieve. Todėl ir apaštalas Paulius parašė pirmame laiške korintiečiams krikščionims: "Argi jūs nežinote, kad jūsų kūnai yra Kristaus nariai? Kad jūsų kūnas yra šventovė jumyse gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad nebepriklausote sau? Iš tiesų jūs esate atpirkti už didelę kainą. Tad šlovinkite Dievą savo kūnu" (1 Kor 6,15-20).

Tačiau Dievo Sūnus įsižmogino ne tada, kai Jėzus buvo jau subrendęs vyras, o tada, kai angelas Marijai pranešė, jog Dievas išsirinko ją būti savo Sūnaus motina, o ji pasakė: "Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man pagal tavo žodį" (Lk 1,38). Taigi Dievo Sūnus įsižmogino jau pačiose pirmose ląstelėse Marijos įsčiose. Todėl įsižmoginęs Dievo Sūnus gimė, kaip visų žmonių vaikai. Tad Betliejaus kūdikis yra tikinčiajam žmogui didelio džiaugsmo šaltinis, nors mūsų ribotas protelis neįstengia suprasti, kaip gali begalinis, visagalis, amžinasis Dievas susitalpinti mažutyje kūdikyje ar net ir suaugusiame žmoguje. Ir čia Jėzus pasakė, kaip reikia pasielgti: "Jei nepasidarysite kaip maži vaikai, neįeisite į dangaus karalystę" (Mt 18,30). Vaikai daug ko nesupranta, ką jiems sako tėvas ar motina. Bet jie tai priima nesiginčydami, nes tiki, jog tėveliai geriau žino, ir jų paklauso.

Tikri nuoširdūs Jėzaus sekėjai taip pat nebando savo ribotu protu viską puikiausiai suprasti, ką Jėzus mokė, tikėdami, kad Jėzus, būdamas tikras Dievas, negali mūsų apgaudinėti, o skelbia tikrą tiesą. O ta didžioji mus džiuginanti tiesa yra ta, jog Dievas įsižmogino, kad įdievintų žmones, kad vėl atkurtų mumyse Dievo paveikslą ir panašumą. Kadangi Dievas yra visuotinė tobulybė-gėris, tobulas šventumas, tai jis nori, kad ir mes, žmonės, stengtumės būti tobuli ir šventi, kaip jis yra tobulas ir šventas. Jau Senajame Testamente Dievas izraelitams buvo pasakęs: "Būkite šventi, nes aš jūsų Viešpats Dievas esu šventas" (Kun 11,44). O ir Jėzus Kristus, išdėstęs minioms ir apaštalams savo nurodymus, kokie turi būti jo sekėjai, užbaigė šiais žodžiais: "Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5,48). Ar tai įmanoma? Mums sunku suprasti, bet juk Dievas nereikalauja neįmanomų dalykų. Mums čia tik svarbu persiimti ta šventa tiesa, kad Dievas gimė, norėdamas mus įdievinti ir padaryti šventus. Mes turime to nuoširdžiai siekti, prašydami Dievo pagalbos.

•DIEVO • PALAIMINTAS • DERLIUS•

(Aniceto Tamošaičio, SJ, pamokslas akademinio Skautų Sąjūdžio suruoštose iškilmėse paminėti "Laiškų lietuviams" redaktoriaus auksinę kunigystės sukaktį)

Kai Viešpats Kristus šventė su savo mokiniais Paskutinę vakarienę, jo širdis nepaprastai ilgėjosi, kad tie mokiniai ir vėliau jų laimėsimi žmonės būtų viena. Tas ilgesys aidi ir iš jo žodžių, ir iš veiksmų, ir iš jo, kaip vyriausiojo kunigo, maldos, kai, pakėlęs akis į dangų, meldė Tėvą: "Tegul visi bus viena! Kaip tu, Tėve, manyje, ir aš tavyje, tegul ir jie bus viena mumyse!"

Galima sakyti, kad mumyse, kurie esame gausiai susirinkę į šiuos Dievo namus, tas Kristaus ilgesys išsipildo. Mus gi čia jungia į viena džiaugsmas, kuriuo tvaska jubiliato, tėvo Juozo Vaišnio, širdis, ir kuriuo dalytis esame suėję.

Kai buvau pakviestas sakyti šių iškilmių pamokslą, užklausiau save, ar nėra kokio nors įvaizdžio, kuris trumpai ir taikliai suglaustų tėvo Juozo gyvenimą. Atrodo, kad tokį įvaizdį arba objektą radau. Jį paaiškinsiu, pradėdamas nuo vienos lentelės. Ji gal paprasta, bet su nepaprasto svorio ten įrašytu tekstu. Turbūt dauguma mūsų dar prisimename, kaip anksčiau, prieš II-jį Vatikano Suvažiavimą, kunigas kiekvienas Mišias baigdavo 4-sios evangelijos pradžia arba prologu: "Pradžioje buvo Žodis, tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas". Ant altoriaus, menate, skaitančio kunigo patogumui kaip tik būdavo pastatyta lentelė su tuo svariuoju tekstu, išreiškiančiu didžiąją Įsikūnijimo paslaptį, pagrindinį įvykį žmonijos išganymo istorijoje. Todėl ir ties vieta, kur sakoma, kad tas Žodis tapo kūnu ir

Pagaliau Betliejaus kūdikis mums primena kitą, gal dar didesnę paslaptį. Dievo Sūnus yra ne tik tame Betliejaus kūdikyje, bet ir mažytėje Komunijos ostijėlėje! Priimdamas Švenčiausiąjį Sakramentą, priimu gyvą tikrą Dievą-Žmogų. "Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus. kas valgys tą duoną, gyvens per amžius... Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš jį prikelsiu paskutiniąją dieną (Jn 6, 21-24). "Kas myli mane, laikysis mano žodžio, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime" (Jn 14,23). Ar tai ne didelio džiaugsmo kupina naujiena?

Kažin, ar priimant šv. Komuniją, nepasikartoja Betliejaus urvo istorija? Urvas buvo nešvarus, paprastai tik gyvulėlių prieglauda darganos metu. O ar nėra priimančių Švenč. Sakramentą, tikrą gyvą Dievo Sūnų, nešvariomis sąžinėmis? Kai kurie priima Komuniją, visai netikėdami, kad priima patį Kristų. Jie mano, kad tai yra tik paprastas mažas paplotėlis, nors ir kunigo palaimintas. Toks Komunijos priėmimas yra šventvagiškas, tai yra Kristaus paniekinimas. Deja, tokių žmonių pasitaiko. Kiek tokių šventvagysčių bus ir šių Kalėdų proga! Jeigu kieno sąžinė nėra rami, jeigu ją slegia rimtos nuodėmės, yra būtina prieiti išpažinties, susitaikinti su Dievu ir tik tada artintis prie Dievo stalo priimti Kristų, tą įsižmoginusį Dievą. Tada tu, mieloji sese, mielasis broli, įsidievinsi. Tai bus tikrai prasmingos Kalėdos. Tokių Kalėdų linkime visiems!

gyveno tarpe mūsų, kunigas su visa bažnyčia priklaupdavo.

Pradžioje buvo Žodis, tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas... Kai aš sakytu būdu save užklausiau, koks dalykas trumpiausiai ir taikliausiai išreikštų tėvo Juozo gyvenimą, man sušvito atsakymas, kad to niekas geriau nepadarys, kaip ŽODIS — ir daugeriopa prasme. Mano pamokslas ir bus šių prasmių išskaičiavimas. Kad būtų aiškiau, kai tai mano ketinama daryti, pasiskolinsiu vieną vaizdą, artimą lietuvio širdžiai. Kai vasarą Lietuvoje suvažiuodavo svečių, tai, šalia kitko, šeimininkas išeidavo su jais apžiūrėti savo laukų ir juose bręstančio derliaus. Kaip evangelija sako, laukas yra žmogaus širdis arba vidus, o sėkla, kuri ten krinta, kad neštų derliaus, yra Dievo žodis. Tad aš, tartum koks ūkininkas arba šeimininkas, paimsiu jus, kaip svečius, apžiūrėti mūsų jubiliato gyvenimo laukų ir pasidžiaugti derlium, kuris juose pribrendo iš ten kritusios Dievo žodžio sėklos. Jei to derliaus rasime gausaus ir gražaus, tai ir jubiliatui, ir mums aišku, kad visa atėjo ne iš jo paties, bet iš Viešpaties. Juk ir anas pavyzdžio šeimininkas, ir jo laukus apžiūrintys svečiai žino, kad, jeigu Dievas nebūtų davęs gražaus oro, siuntęs lietaus, saugojęs nuo gamtos katastrofų ir kitokiu būdu laiminęs, tai to apstaus ir gražaus derliaus nebūtų buvę nieko. Bet tai nereiškia, kad derlium neturime džiaugtis. Atvirkščiai, priskiriant jį tikrajam šaltiniui, iš kurio kyla, mūsų džiaugsmas darosi juo tyresnis ir intensyvesnis.

Eikime dabar prie daugeriopos Dievo žodžio sėklos, kritusios į tėvo Juozo širdies arba vidaus laukus, pažiūrėti, kokio ten atnešė derliaus.

Vienas žodis, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *gimtosios kalbos*. Su kokia meile tas grūdas buvo ten priimtas, kaip kruopščiai puoselėtas ir kokį puikų atnešė derlių! Palyginkime šiuo požiūriu jo kalbos lauką su ne vieno mūsų ir daugelio

Ilgiausių metų!..
J. Tamulaičio nuotr.

kitų. Ir į mūsų dvasios lauką krito gimtosios kalbos grūdas. Ir į mus skiepytas teisingas priežodis, jog "maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti, bet didi gėda savosios gerai nemokėti". Bet kiek ten, tos kalbos laukuose, prisiveisę, kaip kokių piktžolių, įvairių svetimybių, blogo kirčiavimo, neteisingo vartojimo, nurodomų klaidų kartojimo! O tėvas Juozas tapo lietuvių kalbos žinovu, įsirikiuojančiu į svarbiųjų Lietuvos kalbininkų gretas. Žymiajam mūsų bendrinės kalbos tėvui Jablonskiui-Rygiškių Jonui garbė, kad jo vardu pavadinta gimnazija Marijampolėje, kurią jubiliatas lankė, išugdė tokį sūnų. Garbė ir lietuvių jėzuitų provincijai, kad vienas jos narių buvo pagarsėjęs lietuvių kalbos mokslininkas.

Kitas žodis, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *plunksnos* arba *spaudos*. Spausdinto žodžio svarbą ir svorį jis patyrė jau bręsdamas iš vaiko amžiaus į jaunuolį. Jo dvasią formavo šeimoje prenumeruojami katalikiški ir kultūriniai laikraščiai bei žurnalai. Pats pirkdavosi religinių knygų: su pačiu jėzuitų ordinu, į kurį vėliau stojo, artimiau susipažino iš t. Andruškos knygutės

"Jėzuitai: kas jie yra ir ko jie nori". Jį iš viso, kaip pats pasakojasi, labai giliai veikė kilniai rašytas žodis, kaip Šatrijos Raganos apysaka "Sename dvare". Todėl netrukus po kunigystės šventimų didelę savo jėgų dalį pašventė spaudai, pradėdamas ir redaguodamas žurnalą "Laiškai lietuviams". Kokį didžiulį barą jis šioje srityje yra išvaręs, galite matyti kad ir iš manęs paties. Atsimenu, kad apie "Laiškų lietuviams" steigimą išgirdau 1950 metais, kai buvau bepradedąs teologijos studijas kaip palyginti jaunas klierikas. Dabar jau esu persiritęs per 70 metų, o tėvo Juozo ranka dar vis šauniai tebevaldo "Laiškų lietuviams" plūgo rankenas. Kiek vagų, po vieną kas mėnesį, jos per tą ilgą virtinę metų, su trumpa pertrauka, kai redagavo kun. Kęstutis Trimakas, yra išvariusios! Ir kiek jis yra parodęs talento, telkdamas apie save bendradarbius, kiek takto ir kantrybės su jais veikdamas, kiek paskatų duodamas jų pastangoms!

Vėl kitas žodis, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *pedagogijos*. Šis graikų kalbos žodis, kaip žinome, sudėtas iš dviejų: *vaiko* ir *vedimo*, "paidos" ir "agein". Toje sąvokoje yra nepaprastai gražaus ir gilaus ryšio su žodžiu. Aname mūsų užsimintame 4-sios evangelijos prologe apie amžinąjį Žodį sakoma, kad tas Žodis buvo žmonių šviesa. Tad pedagogija yra vaiko arba jaunuolio vedimas į šviesą. Pats nuo vaikystės žavimas to, kas šviesu, tėvas Juozas visa širdimi atsiliepė į Žodžio jo širdin diegiamą trauką vesti į šviesą jaunimą. Nuo pat studijų dienų Romoje matome jį leidžiantis į darbą su Italijos jaunimu, toje šalyje baigiantį aukštąją skautų vadovų mokyklą, netrukus Amerikoje įsijungiantį į Lietuvos Skautų Sąjungą ir joje bei kitose srityse išvystantį plačią veiklą kaip jaunimo auklėtojas. Jis taip pat daugelį metų yra nešęs šviesą jaunimui ir kaip dėstytojas — tiek Pedagoginiame Lituanistikos Institute, tiek kitose mokslo įstaigose, neskaitant konferencijų ir kursų patiems mokytojams. Atsakymas į šį Dievo žodį iš jo padarė tikrą pedagogą, taigi jaunimo auklėtoją ir švietėją.

Vėl kitas žodis, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *logikos*. Logika į mus padvelkia tvarka, darna, ryškumu. Pati logika yra iš graikų "logos", kuris reiškia žodį. Ir čia, kad pamatytume šio žodžio derlių jubiliato gyvenime, palyginkime jį su ne vieno iš mūsų ir daugelio kitų. Ir į mūsų dvasios lauką krinta logikos žodžio, tai yra noro veikti ir kalbėti tvarkingai, darniai, ryškiai. Bet daugelio mūsų gyvenime tas noras lieka nevirtęs tikrove. Tai galime matyti iš savo pačių pastogės ir joje esamų daiktų. Kai aš kada užeinu į tėvo Juozo kambarį, tas kambarys į mane padvelkia kaip kokia tvarkos šventovė. Visa jame — ir ruošiami arba atlikti spaudos darbai, ir knygos, ir drabužiai, ir visi kiti daiktai — tiesiog žavi savo tvarka. Palyginęs su jo, aš į savo kambarį grįžtu kaip kokį, galima sakyti, kiaulių migį. Prisiminkime, kad mūsų daiktai nesusidėsto patys: tam reikia nuolatinio darbo, peržiūrėjimo, išravėjimo, pačios tvarkos meilės. Darni tvarka jubiliato kambaryje — ir kitose jo veiklos vietose — rodo, kad jis į logikos žodį atsiliepia kaip tik šiomis dorybėmis, o dažnas mūsų — tingėjimu, apsileidimu, atidėliojimu, apkiautimu, numojimu ranka. Savaime aišku, jubiliato kambarys yra tik atšvaitas jo vidaus pasaulio ir jo tvarka, darna bei ryškumu spindinčios logikos. Geras tam pavyzdys yra kalbėjimas, įskaitant ne vieno kunigo pamokslą. Kaip ilgai kartais trunka, klausantis kurio nors kalbėtojo, pagauti sakomą mintį! Kaip blankiai ta mintis dėstoma arba skaitoma iš rašto! Ir kaip dažnai kalbėtojas panėši į lėktuvą, vis skriejantį ratu ir negalintį nutūpti, nors jau seniai metas, ir nematantį, kad klausytojai vos begali išsilaikyti nežiovavę, apimti nuobodulio. Bet kas yra klausęsis jubiliato pamokslų, kalbų ar konferencijų, žino, kokie logiški jo argumentai, kaip visa darniai apipinta apie

Dalis svečių prie garbės stalo. Iš kairės: fil. S. Miknaitis, kons. V. Kleiza, jubiliatas, fil. E. Korzonas, prel. J. Prunskis, kun. J. Kidykas. *J. Tamulaičio nuotr.*

vedamąją mintį, kaip puikiai ta mintis iliustruojama pavyzdžiais. Jam kalbant, nuoboduliui ir žiovuliui nėra vietos.

Logika jubiliato gyvenime buvo draugė nuo pat jaunystės dienų. Tai gražiai paryškina jo metodas sužinoti, baigus ketvirtą vidurinės mokyklos klasę, koks jam Dievo skirtas gyvenimo kelias. Vėliau salėje tėvas Juozas tars jums savo žodį. Paprašykite, kad jums papasakotų,kaip tą kelią pasirinko, traukdamas vieną iš 25 bilietų.

Vėl vienas žodis, turbūt visų kilniausias, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *kunigystės luomo*. Niekas kunigu netampa iš savęs; kunigais darosi tik tie, į kurių sielą prabyla kviečiantis Kristaus žodis. Parafrazuojant evangeliją, ne žmogus pasirenka kunigystės luomą, bet Kristus pasirenka žmogų tam luomui. Jubiliato širdžiai vidurinės mokyklos metu Kristus tą žodį savo būdu pakartotinai tarė, kviečiamasis jį džiugiai priėmė, išsaugojo ir sau suteiktas aukštąsias pareigas ėjo su didele ištikimybe. Kitų jo konfratrų gyvenime buvo lūžių, iš tų pareigų pasitraukimo, įsipainiojimo į dorinius klystkelius, nelegalių draugysčių ir kitokios rūšies nuokrypių. Dievo malonės veikiamas, jubiliatas liko tvirtai eiti Viešpaties jam parinktu kunigo keliu. Nors įvairiais laikais bendravo su šimtais vyrų, moterų, jaunuolių ir vaikų, neatsiras nė vieno, kuris galėtų jam prikišti kunigui netinkantį žodį, ar žvilgsnį, ar veiksmą.

Pagaliau dar vienas žodis, turbūt visų intymiausias, kaip grūdas kritęs į tėvo Juozo dvasią, buvo *meilės*. Tikros meilės savybė ta, kad ji yra tyra. Į kiekvieno žmogaus širdį krinta meilės žodis. Bet daugelio gyveni-

me mylėjimas išeina suskurdintas, sukraipytas, supornografintas, susavanaudintas, sumaitotas ir sužalotas. Kad mūsų jubiliato gyvenime mylėjimas nuo pat jaunystės buvo tikras ir tyras, rodo jau pats jo galvojimas, kokį rinktis gyvenimo kelią. Pats yra pasakojęsis, kad, lankant gimnaziją, kai mintys skrisdavo į ateitį, prieš akis tiesėsi ne tiek paskiros profesijos, bet du pagrindiniai luomai: kunigystė ar moterystė. Traukė noras būti kunigu.Bet taip pat, susitikus simpatingą mergaitę, atrodė, kad būtų labai gražu ir sukurti šeimą. Tuo metu buvo skaitęs jau mūsų užsimintą Šatrijos Raganos apysaką "Sename dvare" ir "Viktutė". Jam nepaprastai patiko ten aprašoma Viktutė kaip mergaitės idealas. Jo žavimas, sau ir pasakė: "Jei mano gyvenimo kelyje atsirastų tokia mergina, kaip Viktutė, greičiausiai kurčiau su ja šeimą; jei ne, visoms savo draugėms pasakau sudie ir stoju į vienuolyną". Tad matome, su kokia tyra meile jis žvelgė į moterystę. Tyros meilės vedamas, jis pasuko savo žingsnius ir į kunigystę. Jo dvasia tą žingsnį žengiant gražiai atsispindi ištraukoje iš dienoraščio, kurią jums perskaitysiu. Prieš pat išvykdamas stoti į jėzuitų naujokyną, jis taip rašė 1934 m. rugpjūčio 10 d.:

"Jau liko beveik tik savaitė iki to laiko, kada aš pasakysiu sudie savo namiškiams, savo tėviškei, pievoms, kuriose aš, rodos, dar taip neseniai žaidžiau, takams, kuriais kas rytas į mokyklą eidavau, trumpai sakant, atsisveikinsiu su visa aplinkuma, kurioje aš praleidau savo kūdikystę ir pirmąsias jaunystės dienas. Aš esu dėkingas net vyturėliui, kas rytą mane sveikinusiam, medžių lapams, kuriems šlamant apie didžius dalykus mąsčiau, stačiau ateities planus. Šis kraštas man bus visuomet malonus, nes čia aš pasaulio šviesą išvydau, čia išgirdau pirmus žodžius apie savo Viešpatį, čia subrendo manyje pasiryžimas savo gyvenimą Jo garbei paaukoti. Už visą savo praėjusį gyvenimą turiu kitiems būti dėkingas, bet ateinančiame gyvenime stengsiuosi visiems atsilyginti. Bet ir tas gyvenimas savo keliu bus taip pat tik ruošimasis jau iš tikrųjų tikram gyvenimui — gyvenimui pas savo dangiškąjį Tėvą. Duok, Viešpatie, kad aš gerais darbais ir įvairiomis aukomis galėčiau atsilyginti už visas klaidas, kad aš pas Tave ateičiau nekaltas, kad būčiau vertas su visais šventaisiais garbinti Tave ir džiaugtis su visu dangumi per amžius".

Ar iš šių dienoraščio žodžių nedvelkia į mus tikra, tyra meilė?

Galima sakyti, kad atsiliepimas į meilės žodį buvo tartum variklis visuose jubiliato veiklos baruose, į kuriuos pažvelgėme ir kuriuos jis, sakytum, vainikuoja. Vienas iš tų barų buvo *gimtosios kalbos*. Argi ne meilė gimtajam žodžiui jį vedė į lietuvių kalbą gilintis, darytis jos mokslininku ir ją gryninti savo tautiečiuose? Kitas iš tų barų buvo *plunksnos* arba *spaudos*. Argi jį teikti skaitytojams dvasios peno vedė ne meilė, panaši į tą, su kuria Kristus žvelgė į minias žmonių, kaip praneša evangelistas, tartum avis be piemens, išstatytas visokių įtakų vėjams ir išsiilgusias vadovaujamo, traukiančio, žavinčio tiesos žodžio? Vėl kitas baras buvo *pedagogijos*. Argi ne meilė jaunimui, vaisinama savo paties taurių ir šviesių jaunystės dienų prisiminimo, vedė jubiliatą būti šviesos nešėju jauniems žmonėms? Vėl kitas baras buvo *logikos*, dvelkiančios į mūsų dvasią tvarka, darna, ryškumu. Teisingai sakoma, kad pirmasis dangaus ir visatos dėsnis yra tvarka. Visa žmonijos išganymo istorija yra Dievo planas. Argi ne meilė Dievui ir juo žavėjimasis darė jubiliatą nuo pat vaikystės dienų tvarkingą, ryškų, planingą? Pagaliau dar vienas baras buvo *kunigystės*. Čia mylėjimo elementas gal visų akivaizdžiausias. Galima sakyti, kad kiekvieno kunigo pašaukimas gerai suglaudžiamas evangelijos scenos, kur prisikėlęs Kristus triskart klausia Petrą, ar jį mylįs, ar paveda jam ganyti savo avis. Kunigo pašaukimą kaip tik ir žymi dvikryptis mylėji-

Pilnutėlė salė svečių. *J. Tamulaičio nuotr.*

mas: gili meilė Kristui ir rūpestinga meilė žmonėms, to Kristaus broliams ir seserims. Ar ne ta dvikryptė meilė darė jubiliatą, kaip kunigą, ištikimą savo Viešpačiui ir sau jo patikėtiems žmonėms?

Jau mums metas baigti tėvo Juozo gyvenimo laukų ir jų daugeriopo derliaus apžiūrėjimą. Jūsų vedimą per anuos laukus baigsiu, sakydamas, kad anas derlius yra puikus pavyzdys, kaip Dievas išklauso žmogaus maldą. Perskaitysiu jums pabaigai tėvo Juozo dienoraščio ištrauką, kuri yra jo malda, plaukusi iš širdies, švenčiant Marijos Dangun Ėmimą, penkias dienas prieš išvykstant į jėzuitų ordiną:

"Šiandien turiu laimę švęsti vieną iš maloniausių švenčių — Marijos Dangun Ėmimą. Vakar per mišparus jau paskutinį kartą atlikau išpažintį Marijampolės bažnyčioj. Visus sakramentus aš čia esu priėmęs. Gal Dievas leis ir pirmąsias Mišias man čia atlaikyti... Švenčiausioji Mergele Marija, tu visuomet buvai mano dangiškoji Motina. Bet nuo šiandien būk ypatinga mano Motina, imk mane į savo meilingą globą ir nuvesk į savo mieliausiojo Sūnaus ordiną, kad aš galėčiau būti jo riteriu, kad galėčiau viską per Tavo rankas didesnei Jo garbei paaukoti... Aš manau ir tikiu, kad ten bus labai malonu, ir aš nė nepajusiu, kaip ateis ta valanda, kada būsiu pakviestas į dangaus puotą, kada, baigęs šios žemės kelionės kovą ir praplatinęs Dievo garbę, pasimatysiu su Tuo, dėl kurio kovojau... Viešpatie Jėzau, tu esi be galo geras ir gailestingas. Tu esi jau daug gera man padaręs, daug įvairių malonių suteikęs. Aš tikiu, kad ir šio mano prašymo Tu išklausysi. O to aš

TAIP REIKIA GINTI BAŽNYČIĄ IR TĖVYNĘ

(Minint Kražių skerdynių 100 metų sukaktį)

ELENA ŠIULIAUSKAITĖ

Švenčiant 100 metų sukaktį nuo tų tragiškų įvykių, išgarsinusių nedidelį Kražių miestelį ir didelės dvasios jo žmones, Lietuvoje vyksta įvairūs renginiai. Negalima sakyti, kad Kražiai — nežymi vieta. Atvirkščiai. Reikia tik nupūsti laiko dulkes, slepiančias jos garbingą praeitį.

Kražiai pirmą kartą paminėti rašytiniuose šaltiniuose 1253 metais. 1394 metais minima Kražių pilis, o 1416 m. pastatoma bažnyčia. Jai sudegus, jėzuitai Kražiuose pastatė kitą — gražiausią visoje Žemaitijoje. Čia kūrėsi vienuolynai, buvo įsteigta aukštesnioji mokykla — kolegija, XVII-XVIII a. veikė mokyklinis teatras, 100 metų gyvavo kunigų seminarija. Kražiai tapo žymiausiu švietimo centru Žemaičių žemėje. Visa tai turėjo labai didelę įtaką žmonių dvasiniam brendimui, kuri išryškėjo kritinėje situacijoje.

Minint Kražių skerdynių sukaktį, planuojama išleisti knygą šia tema: bažnyčios gynimui įamžinti šventoriaus vartuose numatoma įrengti skulptūrinę kompoziciją. 1992 m. liepos 16-30 dienomis Lietuvių Katalikų Mokslo akademijos iniciatyva Kražiuose vyko kompleksinė mokslinė ekspedicija.

1993 m. gegužės 22 d. Vilniuje Šv. Kazimiero bažnyčioje įvyko Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos konferencija "Kražių skerdynių 100 m. jubiliejų pasitinkant".

Konferencija prasidėjo šv. Mišiomis, kurias koncelebravo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos garbės pirmininkas, Romos Grigaliaus universiteto mistinės teologijos profesorius dr. Antanas Liuima ir Telšių

---

dėl to tik prašau, kad galėčiau geriau Tave pažinti ir kuo daugiausia Tavo garbei pasidarbuoti, kad bent dalinai galėčiau Tau už viską padėkoti, atsilyginti ir būčiau vertesnis naudotis amžinąja laime".

Žvelgdamas šiandien į savo praeities kelią, mūsų sukaktuvininkas tikrai gali pasakyti, kad Dievas aną jo, aštuoniolikos metų jaunuolio, širdies maldą išklausė su dideliu kaupu.

Man buvo nemaža garbė sakyti šių iškilmių pamokslą. Iš tikrųjų tą pamokslą mano menkomis lūpomis sakė įkvepiantis tėvo Juozo gyvenimas, taip šauniai liudijantis Dievo ištikimybę ir jo malonės galybę. Pridėkime dar: rodantis ir tvirtai globojančią ranką Marijos, su kuria jubiliato širdį nuo pat jaunystės siejo glaudžiausias ryšys. Jos pačios žodžiais tėvas Juozas, ypač šio minėjimo proga, gali išreikšti savo gyvenimo kelią: Didžių dalykų padarė man Visagalis!

Tegul ši amžinojo Žodžio Motina, tą žodį džiugiai priėmusi, pagimdžiusi ir auginusi, padeda mums visiems, žavimiems garbingojo sukaktuvininko pavyzdžio, į mūsų dvasios dirvą krintantį Dievo žodį su meile priimti ir puoselėti, kad neštų gausaus derliaus.

kunigų seminarijos rektorius, mons. Kazimieras Gaščiūnas. J.E. arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis taip kreipėsi į susirinkusius: "Šiandien susirinkome čia paminėti šimtąsias metines nuo įvykių Kražiuose, kurie sukrėtė ne tik Lietuvos žmones, bet ir gyvenančius už jos ribų. Tokių skaudžių įvykių minėjimas yra ne vien prisiminimas prieš šimtą metų įvykusios tragedijos, bet ir priminimas šių dienų žmonėms, kaip žmonės mokėjo branginti, saugoti ir ginti didžiąsias vertybes. Kražių tikintieji savo kūnais užstojo ir gynė iki mirties ne vien savo bažnytėlę, kur dauguma jų buvo krikštyti, sutuokti, kur rinkosi melstis, bet tai buvo kova už tikėjimą. Bažnyčia — buvo Dievo buvimo jų tarpe ženklas, — todėl jie visomis jėgomis priešinos, kad šis regimas Dievo buvimo ženklas nebūtų iš jų atimtas".

Pirmasis pranešimas — istoriko Kazlo Misiaus "Epochinė Kražių įvykių reikšmė". Prelegentas detaliai papasakojo tragiškų įvykių istoriją ir jų reikšmę.

Po 1863 metų sukilimo carinė administracija vis labiau kovojo prieš bet kokį tautinio atgimimo proveržį. Kai lietuviškos spaudos uždraudimas nedavė lauktų rezultatų, ypatinga neapykanta užgriuvo Katalikų Bažnyčią. Buvo uždarinėjami vienuolynai, bažnyčios, siaurinamos katalikų kunigų pastoracinės veiklos galimybės. 1891 m. uždaromas Kražių benediktinių vienuolynas, o 1893 m. birželio 22 d. caras pasirašė įsakymą nugriauti visus vienuolyno pastatus ir bažnyčią. Apie šį sprendimą sužinoję žemaičiai siuntė savo atstovus su prašymu palikti jiems bažnyčią ne tik pas Vilniaus generalgubernatorių, bet ir pas patį carą. Prašymai buvo atmesti.

Žmonės, baimindamiesi, kad neuždarytų bažnyčios, rinkosi į ją ir budėjo dieną naktį. Važiavo žemaičiai ne tik iš vietinės parapijos, bet ir iš aplinkinių vietovių ir budėjo neatsitraukdami ištisomis savaitėmis, nepaisydami valdžios grasinimų. Carinė administracija, matydama tokį tikinčiųjų pasipriešinimą, nutarė jėga susidoroti su jais.

1893 m. lapkričio 21 d. 70 policininkų, kazokų ir žandarų, vadovaujami Kauno gubernatoriaus Klingenbergo, užpuolė budinčius bažnyčioje ir pradėjo juos jėga varyti laukan. Kilo didelis sumišimas. Gynėjai čiupo kuolus, akmenis, kas pakliuvo po ranka, ir puolė įsiveržėlius. Kazokai, nesitikėję tokios reakcijos, išsigandę pasitraukė atgal, o gubernatorius pasislėpė ant vargonų ir, delsdamas laiką, neva vedė derybas su tikinčiųjų atstovais. Ryto sulaukus, iš Varnių atskubėjo 300 kazokų. Raiteliai įsiveržė į bažnyčią ir pradėjo su kardais ir kančiais kapoti žmones ir varyti į lauką. Lauke išsirikiavę kazokai bėgančius pasitikdavo smūgių kruša. Išvaikius tikinčiuosius iš bažnyčios, miestelio aikštėje vyko suimtųjų ekzekucija, dalyvaujant pačiam Kauno gubernatoriui. Jie buvo žiauriausiai sumušti. Be to, 70 kražiečių atiduoti į teismą.

Šis žiaurus susidorojimas su Kražių bažnyčios gynėjais plačiai nuskambėjo pasaulyje, sukeldamas didelę pasipiktinimo bangą. Carinė valdžia buvo priversta sušvelninti suimtiesiems bausmes: teismas išteisino 34, o 26 asmenims paskyrė mažas bausmes. Bažnyčios griauti jau niekas nesiryžo.

Vėliau kalbėjęs fiz. mt. dr. kun. Jonas Boruta, SJ, nagrinėjo Kražių įvykių istorines ir psichologines ištakas. "Žvelgdami į prieš 100 metų Lietuvą ir pasaulį sukrėtusias skaudžias Kražių skerdynes, žavėdamiesi mūsų protėvių pasiaukojimu ir heroizmu, ginant šventąjį tikėjimą, pagrįstai galime klausti, ar tai tik vienintelis mūsų tautos istorijoje įvykis, kai ištikimybė religiniam tikėjimui išsiskleidė tokiu kilniu heroiškos aukos žiedu? Kur Kražių heroizmo šaknys?"

Pranešėjas papasakojo pagal Vyganto kroniką apie Pilėnų didvyrišką kovą. 1336 m. vasario 25 d. Pilėnų pilį apsupo kryžiuočiai. Lietuviai gynėsi vyriškai. Buvo joje 4000 apsiginklavusių vyrų su šeimomis, galvijais ir visu turtu bei lobiais. Riteriai buvo ištroškę lobio ir troško įkopti į pilį. O lietuviai pasiryžo bet kam, kad tik neatiduotų

Scenos papuošimai. Dešinėje — garbės stalas.
J. Tamulaičio nuotr.

pilies ir nepatektų priešui į nagus, ypač dėl krikščionių tikėjimo, kuriuo jie taip baisėjosi, jog veikiau norėjo mirti. Šį kartą jie nežmonišku būdu tai įrodė ir įvykdė. Pajutę, kad negalės ilgiau laikytis, nes užtvaros jau buvo pralaužtos, uždegė didžiulę ugnį, sumetė į ją visas gėrybes, nužudė visas moteris ir vaikus ir, sumetę lavonus į ugnį, vienas po kito patys išsižudė. Tvirtovė buvo sudeginta. Taip riteriai grįžo į Prūsiją sužeisti ir be grobio.

Tai gal pirmą kartą taip tragiškai aprašomas mūsų tautiniam mentalitetui būdingas bruožas — priešintis išorine prievarta primetamai svetimai religijai.

1953 metais kun. Stasys Yla, tarsi aptardamas Pilėnų, Kęstaičių ir Kražių didvyrių laikysenos giliąsias psichologines šaknis, teigia, kad sunku pasakyti, ar lietuvis labiau religingas negu vokietis, prancūzas ar airis. Bet aišku viena, jis kitaip religingas. Kodėl? Kitoks yra jo būdas, kitokia jo religingumo raida: jis labiau vertina tiesą negu malonę; daugiau reikšmės skiria dvasiniam pradui negu formaliniam, ir jo santykis su Dievu daugiau asmeninis — individualus, o ne bendruomeninis. Lietuvio nepriversi tikėti. Ne įsakymu buvo įvesta pas mus krikščionybė. Jeigu vokiečiams iš dalies tiko taisyklė — kieno valdžia, to ir religija, tai tas visai netiko lietuviams. Dėl to Jogaila ir Vytautas, antrą kartą krikštydami savo tautą, elgėsi kitaip negu kitų valstybių valdovai. Jiedu patys važinėjo po kraštą, aiškino žmonėms naująjį tikėjimą, mokė poterių. Panašiai kovota su protestantizmu — jėzuitai ir kiti vienuoliai vedė disputus, misijas. Tuo būdu lietuvis galėjo sąmoningai apsispręsti už katalikišką tiesą.

XVIII a. pabaigoje ir XIX šimtmetyje mūsų tautoje išorine prievarta vėl buvo mėginama išplėšti katalikišką tikėjimą ir primesti rusišką stačiatikybę. Caro represijos išblaškė po Rusiją 107 kunigus, artimiausius vyskupo M. Valančiaus talkininkus, tačiau ganytojas, pats persekiojamas, nenuleido rankų — ragino kunigus ir tikinčiuosius nepasiduoti, nepriimti ir nevykdyti neteisingų valdžios įsakymų, o žmonėms iki mirties ginti savo tikėjimą. Kun. M. Vėblaitis knygelėje apie Kęstaičių bažnyčios gynėjus pateikia keletą vyskupo nurodymų, kaip žmonės turi ginti bažnyčias: "Maskoliams bažnyčias atimant, katalikai turi ne vien šiaip jau vyresnybės melsti, kad to nedarytų, bet dar turi susibėgti visos parapijos žmonės, vyriški ir moteriškos, vakarčiu nešinos. Turi pripildyti, apgulti bažnyčią ir neleisti maskolių prie Dievo namų. Pačioje bažnyčioje naktavoti ir su ašaromis giedodami turi melsti Viešpaties, idant gelbėtų šventą savo bažnyčią. (...) Jei kurį žmogų maskoliai muštų, kapotų, čaižytų su bizūnais, visa tai turi iškentėti. Taip darė Tytuvėnų parapijonys, taip darė ir Minsko gubernijos katalikai, išplėšiant jiems bažnyčias".

Tai buvo XIX amžiuje. Ar nėra vėlesnėje Lietuvos istorijoje tų įvykių pasikartojančio aido? Vienas iš jų vyko čia, Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje. 1919 metais vasario mėnesį, bolševikų okupacijos metu, tik metams tepraėjus po 1918 m. vasario 16-osios. Apie

tai rašė savo atsiminimuose palaimintasis Jurgis Matulaitis, tuo metu buvęs Vilniaus vyskupu.

Šv. Kazimiero bažnyčia buvo atimta 1840 metais ir paversta pravoslavų cerkve. Vokiečiai, užėmę Vilnių, iš pradžių šioje bažnyčioje leido melstis liuteronams kariams, o vėliau grąžino katalikams. Kapelionavo tėvas Muckermannas, SJ. Žmonės būriais lankydavo tą bažnyčią. Rusų šventikai neprarado vilties ją atgauti, bet valdžia neleido. Bandė įsiveržti jėga, tačiau žmonės apgynė bažnyčią. Rusai pravoslavai kreipėsi į vysk. J. Matulaitį, o šis paaiškino, kad bažnyčia statyta katalikų, tik paskui rusų valdžios atimta.

Vėliau vokiečiams pasitraukus ir užėjus bolševikams, tėvas Muckermannas, SJ, vyskupo prašymu pasiliko prie tos bažnyčios, tačiau greitai buvo pareikalauta per 24 valandas išsikraustyti iš Vilniaus. Pasklidus gandui, kad bolševikai tėvą Muckermanną, SJ, tremia iš Šv. Kazimiero bažnyčios, žmonės ėmė rinktis į bažnyčią, o kai pasakęs atsisveikinimo pamokslėlį kunigas norėjo jau išeiti, susirinkusieji jo neišleido, žadėjo jį apginti. Žmonių susirinko tiek daug, kad spūstis buvo ne tik bažnyčioje, bet ir lauke. Norėdami išvaikyti susirinkusius, žydai milicininkai paleido kelis šūvius į orą. Minia įnirto ir, užpuolusi milicininkus, nuginklavo juos, o paskui atidavė raudonarmiečiams. Iš pradžių raudonarmiečiai rodė liaudžiai palankumą, bet vėliau juos pakeitė ištikimais lenkais kareiviais, kurie laikė apsupę bažnyčią ir nieko neįleido į vidų. Tikintieji siuntinėjo delegacijas į įvairias valdžios instancijas, ieškodami užtarimo. Moterys, prasibrovusios pro kareivius, įnešė truputį maisto apgultiems bažnyčioje žmonėms, kurie dieną ir naktį meldėsi ir budėjo su tėvu Muckermannu. Vasario 12 d. raudonarmiečiai, įsibrovę į bažnyčią, ėmė šaudyti į lubas, išsklaidė žmones ir suėmė kunigą. Kareiviai elgėsi su juo nuožmiai — tąsė ir stumdė. Smarkiai nukentėjo net moterys, buvusios bažnyčioje: buvo sudaužytų, pamėlynavusių ir aptinusių. Tėvą Muckermanną suėmė ir kažkur išvežė. Bažnyčią užrakino ir apstatė sargyba.

Ar ne ta pati situacija pasikartojo 1991 sausio 13 dieną? Pasaulis nustebo, kad lietuviai, nepaisydami mirtino pavojaus, veržėsi prie tankų.

Apie tai kalbėjo ir svečias iš Žemaitijos mons. kan. Kazimieras Gaščiūnas. Jis papasakojo klausytojams vieną gražų epizodą iš pirmųjų kunigavimo laikų. Kražių apylinkėse viena moteris jam sakiusi, ką prisimenanti iš tų tragiškų įvykių.

Jos tėvas buvo išėjęs budėti į Kražių bažnyčią, kaip tik tomis dienomis, kada ją užpuolė žandarai. Tėvas sugrįžo į namus, bet buvo sumuštas ir visas kruvinas. Motina atnešė didelį dubenį vandens. Kai tėvas nusiprausė, visas vanduo buvo tarsi vienas kraujas. Tuomet ji mums atnešė dubenį, parodė ir tarė:

"Vaikai, žiūrėkite ir atsiminkite visada — taip reikia mylėti ir ginti Bažnyčią ir Tėvynę!"

Šis vaizdas ir motinos žodžiai liko visam gyvenimui.

- Kanados lietuviai per savo lietuviškas parapijas, tarpininkaujant Kanados lietuvių centrui, jau keletą metų remia Lietuvos katalikų bažnyčias ir katalikiškas institutcijas. Jie jau paskyrė šiems reikalams 40.000 kanadiškų dolerių.

- Kaziui Pakštui, geografui, mokslininkui ir visuomenininkui, buv. Ateitininkų federacijos vadu, profesoriavusiam Kauno Vytauto Didžiojo universitete ir daugelyje JAV kolegijų, mirusiam 1960 m. Čikagoje, šių metų birželio mėn sueja 100 m. nuo gimimo.

MEILĖ — ĮSTATYMO PILNATVĖ

CHIARA LUBICH

Šie žodžiai užbaigia tą dalį laiško romiečiams, kuriame šv. Paulius rodo krikščionį tokį, kuris savo gyvenime vadovaujasi artimo meile. Iš tikrųjų, krikščionys yra šaukiami garbinti Dievą tuo nauju būdu, vadovaujant Šventajai Dvasiai, kuri mūsų širdyse tokią meilę sukelia (žr. Rom 12,1).

Susumuodamas tos dalies turinį, apaštalas tvirtina, kad artimo meilė veda mus tobulai į Dievo valios vykdymą ir įstatymo esmę (įsakymus). O artimo meilė yra gražiausias ir autentiškiausias būdas reikšti mūsų meilę Dievui.

Tačiau ką konkrečiai reiškia žodis "tobulai"? Ankstesnės apaštalo laiško eilutės gali duoti šviesos. Jose jis aprašo tą meilę, jos įvairų reiškimąsi ir pasekmes.

Pirmiausia, tikroji artimo meilė "nedaro nieko pikta" (Rom 13,10). Ji padeda mums gyventi pagal visus Dievo įsakymus, be jokios išimties (žr. Rom 13,9). O tų įsakymų tikslas padėti mums išvengti visokio blogio sau ir artimui. Toji meilė, padėdama mums patiems išvengti klaidų, skatina mus padėti ir artimui taip, kaip galime ir išmanome visokiais būdais (Rom 12, 6-9).

Čia mąstomi žodžiai ragina mus viską daryti iš meilės, kuri stengiasi padėti artimui jautriai visuose jo teisėtuose reikaluose; iš meilės, kuri gerbia kiekvieno asmens orumą, žmogiškumą, krikščioniškumą; iš meilės, kuri yra nuoširdi, suprantanti, palanki, atvira visiems taip, kaip Jėzus mokė.

> ***"Taigi meilė — įstatymo pilnatvė"***
>
> ***(Rom 13,10).***

Bet mes negalėsime turėti tokios meilės, jei neatsisakysime egocentrinės galvosenos. Čia mąstomi žodžiai gali mums padėti įveikti tuos savanaudiškus polinkius (puikybę, godumą, geidulingumą, ambiciją, tuštybę ir kitus) mumyse egzistuojančius, kaip labiausiai sulaikančias kliūtis (žr. Rom 12,9-12).

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Neužmiršdami meilės skolos artimui? Pirmiausia, tai padės mums nedaryti jokio blogio savo artimui. Tada visuomet galėsime būti atidūs Dievo įsakymams, ypač liečiantiems mūsų pašaukimą, profesinę veiklą, pasaulį, kuriame gyvename. Pirmoji sąlyga gyventi pagal krikščionišką meilę reikalauja niekada neveikti prieš Dievo įsakymus.

Dar daugiau, mes turime būti atidūs viskam, kas turi kokią nors įtaką mūsų sielai, skatina ir padeda vykdyti Dievo įsakymus. Visa tai turi padėti mums mylėti artimą jautriai, pagarbiai, konkrečiai, padedant jam saugotis blogio įtakos. Tada mūsų pastangos gyventi pagal krikščionišką meilę padės mums patiems įveikti savanaudiškumą ir nebūti prisirišusiems prie savęs. O vykdydami Dievo valią tobulai, mes jį mylėsime nuoširdžiausiai.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Uždekit žiburius!

Tokia tamsi, niūri naktis!
Tolyn — tamsyn —
Sutemo žemėje visoj...
Gūdu ir šalta —
Ir tyliai gęsta žvaigždė danguje.
Ar dar beras atėjęs Dievo Žodis,
Ar į Betliejų kelią besuras?

Uždekit žiburius!
Uždekit, žmonės, žiburius širdžių!
Uždekit —
Meilės ir Gerumo...
Užuojautos...
Jautrumo,
Broliškumo liepsną!
Paduokite rankas vieni kitiems,
Kad vėl sušiltų širdys!
Kad brolis brolį žemėje pažintų!..

Uždekit žiburius,
Kad tamsią nuodėmingą naktį
Pro jus ir vėl — kaip tąsyk —
Nepraeitų
Betliejaus Kūdikis,
Neradęs šilumos,
Kampelio prisiglausti...
Kad nenueitų vėl
pas asilą ir jautį...

Uždekit žiburius! O, broliai!..
Uždekite tiesos žvakes,
Kad melo šaltis
sukaustytų ir pavergtų širdžių
nenumarintų!

Uždekit džiaugsmo žiburius!
Paberkit ilgesio liepsnas
Ir laukit — visą naktį —
Giedodami, kaip žemė gieda!
Ir laukite,
kaip motinos širdis.

Tada Jisai ateis —
Per kietą skausmo gruodą,
Per neapykantos ledus —
Į mūsų širdis —
laukiančias, mažas,
vargingas...

Kuokštelis šieno —
nors mažų aukų,
Vargingos ėdžios —
klystanti širdis,
Ir Grotos sienos —
tai užuovėja nuo melo,
Menkutė šiluma —
tas ilgesys Tiesos!..
Ir štai — karaliaus sostas!

Jį atlydės didingi angelai,
kuriems nereikia
Atpirkimo.
Jie Dieuvi —Žmogui
nuo dabar tarnaus,
paskelbę piemenims
palaimos žinią.

Atėjo MEILĖ, kad mylėtų
vargšus ir nevertus;
Atėjo MEILĖ, kad kentėtų,
atvertų nuodėmės vaikams
dangaus vartus;
ŠVIESA atėjo, kad nušviestų
aptemusius skliautus...

Uždekit, žmonės, žiburius širdžių!
Uždekit!
MEILĖS ugnimi! —

LACRIMA

MĖLYNIEJI SVIEDINIAI

(Konkurso suaugusiųjų grupėje IV premiją laimėjęs rašinys)

MARIJA ALDONA JURKUTĖ-BRAŽIŪNIENĖ

Mano mergytė guli didžiulėje ligoninės lovoje. Ant sienos — mažutis paveikslėlis. Jame pavaizduota papurgalvė, supanti lėlę. Tame pačiame paveikslėlyje mano mergaitės pavardė, vardas, amžius — penki mėnesiai. Ant staliuko — puokštė erškėtrožių. Atokvėpiais tarp skaudžių adatų, vaistų ir gydytojų apžiūrėjimo — ji šypsosi. Tada man atrodo, kad tame paveikslėlyje taip laukta mano maža dukrytė. Budžiu šalia jos, o kartais užsimiršusi lenkiuosi pabučiuoti. Ir visada atsimušu į stiklą. Ji guli po stikliniu gaubtu. Po juo — grynas oras. Ir jos gyvenimas. Beata dar nieko nežino ir nieko nesupranta, kitaip — ką atsakyčiau į klausimą: "Mamyte, o kodėl mano širdelė su skylutėmis?"

... Svetimai, nepažįstamai motinai gimė duktė. Ir man duktė. Beata buvo visai mažutė. Ji tik vieną kartą klyktelėjo ir nutilo. Dabar atrodo, kad jau tada žinojau, jaučiau ir supratau, kodėl ji taip staiga pavargo. O tos motinos mažytė svėrė penkis kilogramus. Kitą rytą pradėjo nešioti juokingus ryšulėlius. Vienas verkiantis kamuoliukas. Kitas. Va, savo lėlę gauna toji moteris. Aš dar rami ir laiminga, nes žinau, kad tuoj atneš ir manąją. Bet įeina gydytoja ir sako žodžius, kurie ir šiandien tebeskamba ausyse: "Jūsų vaikutis silpnas". Ir viskas. Tik šie žodžiai — diena po dienos. Nepažįstamoji guli šalia, ir aš matau, kaip piktai ji paima dukrą, nemaitina jos ir visai ramiai guli, kai toji gailiai verkia. Negalėjau suvokti, kaip gali būti žemėje mama, kuri nesidžiaugia štai tokiu bejėgiškai verkiančiu padarėliu. Vėliau ji visai atsisakė maitinti. Nepadėjo nei gydytojos įkalbinėjimai, nei mūsų priekaištų pilni žvilgsniai.

Beata vis dar buvo kažkur toli — nematyta, neglamonėta, su vargšia sunkiai sergančia širdele.

Viena po kitos išvažinėjo laimingosios mamos. Stengiausi šypsotis kiekvienai išeinančiai. Paskui mane perkėlė į kitą palatą. Dar vėliau buvo ta diena, kai pirmą kartą pamačiau savo dukrytę. Nepažįstamąją moterį pamiršau. Žinojau tik, kad iš ligoninės ji išėjo viena.

Neprisimenu nuostabesnių mėnesių už tuos du pirmuosius! Nemigo naktys, skalbiniai, rūpesčiai, nuovargis — viskas išnykdavo nuo vieno jos nusišypsojimo, nuo vienos kvailutės grimasos. Viskas buvo taip nauja ir nekasdieniška. Gera buvo matyti ją besikapanojančią vakarais vonelėje. Juokinga atrodė jos maža kepurėlė, kuri vis krito ir krito ant vienos akies. Rytais pranykdavo nuovargis, vos pamatydavau jos didžiules mėlynas akis. Teta padovanojo Beatai geltoną meškiuką, ir buvo taip nekantru laukti, kada ji nukrims bent vieną jo atvėpusią ausį. Tėtis vis projektavo gardelį, kuriame mūsų išdykėlė žais, kai jis, palinkęs prie stalo, kurs iliustracijas jai skirtai pasakų knygai. Aš jau svajojau apie dieną, kai apvilksiu ją trumpa taškuota suknele, ir Beata pavirs boružėle. Aš labai norėjau, kad ji dažnai paperkančiai šypsotųsi. Gydytojai sakė, mažulei reikia daug daug oro. Mudvi su Beata išvažinėjome visus pušynus. Truputėlį skaudu buvo žiūrėti, kaip godžiai tas mažutis padarėlis traukė į save saulėtą orą. Kai mergytei sukako trys mėnesiai, tėtis nupirko jai kalbančią lėlę. Juodvi buvo labai panašios — dvi lėlės, tik padovanotoji buvo rausvesnė.

Vakarais, kai iš darbo sugrįždavo tėtis, mažame namelyje prasidėdavo jauki ir tikra trijų šventė...

Kada pastebėjau, kad jai — angina? Kai pirmą kartą prabudo ryte įraudusi ir suprakaitavusi? Kai valgant burnytės kampučiu vis tekėjo ir tekėjo pieno srovelė? Ar tada, kai Beata jau negalėjo valgyti ir vis nesąmoningai suko galvutę?

Po ligoninę vaikščioja visų dievų dievai — baltais chalatais. Vieniems jie dosniai dalina sveikatą, kitiems — viltį. Čia vėl išgirdau žodį "silpna". Ir supratau žodžių "laukti stebuklo" prasmę.

Gražinutė gulėjo greta mano mergytės už stiklinės sienos ir bandė stotis. Beata užmiršo šypsotis. Visai rami ir su viskuo susitaikiusi, ji gulėjo po stikliniu gaubtu. Kaip ir anksčiau, jai reikėjo daug daug oro. Į Gražinutę stengiausi nežiūrėti, kaip kažkada į nepažįstamą jos mamą. Bet vis tiek matydavau, kaip noriai mažiukė kerta košę, ją vis pastumdama savo apvaliu pirštuku. Niekas jos nelankė, niekas nesapnuodavo. Visados svetimos, kažkieno išaugtos kepurėlės, didžiuliai ligoninės šliaužtinukai. Jai atitekdavo visi pasveikusių vaikų žaislai — barškučiai, kurie jau nebarškėjo, beakė lėlė ir kiškutis be ausies. Gražinutė krykštavo nuo ryto iki vakaro. Ir visą naktį — mano sapne. Ateidavo seselė ir skaudžiai įdurdavo Beatai į užpakaliuką, o kai toji kažkaip ypatingai graudžiai ir beviltiškai sušukdavo, Gražinutė pakildavo iki stiklo ir praverta burnyte nustebusi žiūrėdavo į mažą lėlę, kuriai labai skaudėjo.

Niekas manęs neguodė. Neramino. Tai buvo atvejis, kai sakyti "viskas bus gerai" — nusikaltimas. Dabar gi man atrodo, kad tomis dienomis būtų buvę daug lengviau, jei už stiklinės pertvaros nebūtų augusi sveika ir tvirta Gražinutė, kurios atsisakė toji — ne mama...

Melsvas dangus. Mėlyni kaspinai. Mėlynos akys. Mėlyni sviediniai. Mėlyna mano mergaitė, kai išimi ją iš po gaubto. Pradėjau bijoti šios spalvos.

Vieną rytą gydytojas leido išnešti ją į lauką. Po to Beata pradėjo valgyti. Ji pirmą kartą pakėlė rankutę ir sukišo burnytėn visus penkis pirštus. Dabar mudvi valandų valandas praleisdavome lauke. Čia Beata pirmą kartą pamatė, kaip krinta lietus. Neatitraukdama akyčių, ji nustebusi žiūrėjo į baloje šokinėjantį žvirblį. Sėdėjome ant tik ką nupjautos žolės, rodžiau jai rausvus pumpurus, kurie dar pavirs gėlėmis. Šiame pilko pastato kieme tėtis padarė pirmas mūsų mažytės nuotraukas. Akutės liūdnos, pavargusios. O aš vis kartojau, kad tai nuo karščio, nuo saulės. Praeis ši tvankuma, atvės oras, ir mano dukrytė sustiprės galutinai.

Kaip keičiasi norai! Kol ji namie, šaukdavo, spardydavosi, neleisdavo miegoti naktį ir skalbti dieną, — tai norėjosi, kad nurimtų, kad bent valandėlę pabūtų tyli ir protinga. Dabar, vos ji nurimdavo po gaubtu, vos pradėdavo tyliai ir vienodai kvėpuoti, man darydavosi baugu. Norėdavau mesti šalin gaubtą, šiltus apklotus, sudaužyti visus buteliukus su vaistais, nunešti mergaitę į mišką ir leisti jai nors kartą pasiklysti tarp viržių. Tegu siaučia! Rėkia! Tegu tampo mane už nosies, plaukų! Kad tik nebūtų šito tylaus gulėjimo.

Tomis dienomis išsiuvinėjau pačias gražiausias kepurytes ir boružės suknytę. Ir išdrįsau paklausti, kada mus išleis namo. Ką tuomet pasakė gydytoja? Dar truputėlį. Ji pasakė — dar truputėlį pakentėkite. Džiaugiausi lyg vaikas. Tegu tik mudvi išleidžia. Sugrįšime į savo pušynus, pagersime sulčių — įsivaizduoju, kaip nustebs gydytoja, kai po metų Beata įeis pas ją su puokšte astrų ir pati pasakys ačiū. Buvau tokia dosni! Pirmą kartą pabarbenau į stiklinę sieną ir švelniai šyptelėjau Gražinutei.

Rugpjūčio rytas. Mudu su tėčiu nešame mergytei sulčių ir jos drabužėlius. Šiandien ypatinga diena! Beata važiuos namo. Mažame kambarėlyje vėl gyvens trise — tėtis, mama ir Beata, kuriai jau dygsta dantys.

Praeina seselė. Geroji, rūpestingoji Beatos seselė! Pasveikiname ją, bet ji tarsi nepastebi mūsų. Pro stiklo langus jau iš tolo matau, kad baisusis gaubtas stovi and staliuko. Aha, vadinasi, dukrytė spardosi lovutėje. Ji jau pasiruošusi. Tyliai atidarau duris ir šypsodamasi einu prie jos lovutės. Tuoj parodysiu jai batukus ir drabužėlius. O lovutė tuščia. Atsisuku į tėtį, klausiu, į kokią palatą ją išnešė, prašau paieškoti, klaupiuosi prie lovos, išdėlioju jos kelnytes, skareles, marškinėlius. Girdžiu, kaip gydytoja sako, kad dusti pradėjo visai paryčiui. Paskui užmigo ir tyliai užgeso. Aš netikiu. Ant priegalvėlio įdubimas nuo Beatos galvutės. Na, žinoma, jis dar visai šiltas. "Gydytoja, labai prašau, labai labai prašau, atiduokite ją. Nevešim Beatos namo. Tegul guli po gaubtu, jeigu taip reikia. Jūs gi matote — aš netikėjau. Aš žinau — jūs tik pajuokavote". Ir tik tada, kai, pakėlusi akis, pamatau tuščią paveiksliuką virš lovos — be jos pavardės, be amžiaus, suprantu, kad Beatos nebėra.

O už stiklinės pertvaros vis taip pat krykštauja nerūpestinga ligoninės Gražinutė.

Laidojome Beatą, papuoštą krikštynų drabužėliu, rugpjūčio gėlėmis, su mažu pūkuotu meškiuku po pagalvėle. Šventai tikėjau — ten, kur Beata iškeliavo — ji kalbės. Ji augs ir būtinai žais. Tvirtai žinojau — mėlynųjų sviedinių ten nebus.

Paskui jos lovutę, vežimėlį, drabužėlius ir žaislus užkariavo berniūkščiai. Ne tik vežimėlį, o ir mudviejų su tėčiu meilę bei visą, visą mano laisvą laiką. Taigi mokslus baigiau vėlai, bet į paskyrimo vietą — televizijos vaikų redakciją atėjau išdidi ir laiminga.

Modernaus devynaukščio pastato redakcijos buvo padalintos atskirais patogiais narveliais. Pertvaros buvo stiklinės — kai už vienos jų sėdinti moteris pakėlė galvą, aš krūptelėjau. Tas šaltas akis, tvirtai suspaustas lūpas gerai prisiminiau dar nuo ligoninės laikų. Jau ten jos veidas buvo bejausmis ir šaltas, Gražinutei šypsantis, norint valgyti, verkiant.

Likimo ironija — kai aš sapnavau savo Beatą, auginau sūnus, daug skaičiau ir rimtai ruošiausi savo profesijai, ji visam laikui pamiršo ligoninėje paliktą savo vaiką, baigė aukštuosius partinius mokslus ir sėkmingai vadovavo redakcijai, ruošiančiai laidas vaikams. Žinoma, kad visi mano laidų scenarijai buvo blogi! Ji sakydavo: "Mes neturime nusileisti iki snargliotų vaikų lygio". Ji tikindavo: "Mūsų paskirtis — ruošti ateities žmogų". Ji primindavo: "Rusų vaikų poezija yra daug skambesnė ir geresnė už lietuvių". Ypatingai mėgo ir globojo vaikinus: vienas sėkmingai darbavosi ir pusantrų metų "ruošė" diplominį darbą, tai ir neparašęs nė vieno laidos scenarijaus. Moteris ji niekino ir tai demonstravo atvirai — braukė laidas, susirinkimų metu prasižengusią ar jai neįtikusią vadino "proto gigantu" arba "minkštaprote". Pagal nuotaiką, bet buvo vienodai užgaulu.

Manęs ji neapkentė. Ne todėl, kad aš žinojau jos jaunystės paslaptį, kurią ji pati norėjo pamiršti. Kiekviena mano laida vaikams ir apie vaikus, esu tikra, jai primindavo jos kūdikį. Juolab, kad daugiau vaikų ji neturėjo.

Kai ruošiau laidą apie kūdikių-pamestinukų namus, kiekviena maža ten sutikta mergaitė man buvo panaši į ligoninės Gražinutę. O jų buvo daug — liūdesiu ir ilgesiu paženklintų vaikų, per anksti supratusių žožio *išdavystė* prasmę.

Ši laida niekada nebuvo parodyta ekrane. Visagalė moteris už stiklinės pertvaros lengvai įtikino peržiūroje dalyvavusius, kad negatyvių laidų mums nereikia, turime rodyti teigiamus mūsų gyvenimo pradus, o verkiantys vaikai, jos manymu, atrodo neestetiškai. Aš jai atleidau. Išėjau dirbti į kitą redakciją, visą likusį gyvenimą pasižadėjusi bejausmius, piktuosius ir žiaurius bausti *atlaidumu*.

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO MIŠIOSE

JONAS LAURIŪNAS, SJ

6. Pakeltos Rankos

Biblija pasakoja, kaip izraelitai, keliaudami į senąją tėvų žemę, turėjo atremti nedraugiškų genčių antpuolius. Vieno tokio mūšio metu izraelitų vadas Mozė vadovavimą perleido savo padėjėjui Jozuei, o pats užkopė ant kalvos ir iškėlęs rankas meldėsi. Skaitome Biblijoje: "Kol Mozė laikė savo rankas iškėlęs, stipresni buvo izraelitai, kai tik rankas nuleisdavo , stipresni pasirodydavo emalekitai". Šiandien mūsų supratimu iškeltomis rankomis pergalė nepasiekiama. Iškeltos rankos — pasidavimo ženklas...

Mozė kėlė rankas ne tam, kad pasiduotų priešui, bet kad atsiduotų Dievui. Iškeltomis rankomis Mozė kvietė Dievą pagalbon savo kovojantiems tautiečiams. Jozuė ir jo vyrai kovojo, kiek galėjo, bet jie žinojo, kad be Dievo pagalbos jie nepasieks to, ko siekia.

Dievo tauta niekada nelaimi vien savo jėgomis, vien savo gudrumu. Iš esmės mes esame dulkelytės. Iš tiesų, sunkioje gyvenimo ir istorijos kovoje mums belieka tik sudėti ginklus: savo jėgomis pergalės mes negalime pasiekti. Kai prisipažįstame savo nepajėgumą, tada Dievas kovoja už mus. Kai Dievas yra su mumis, tada mes galime padaryti ir tą truputį, kas yra mūsų galioje.

Šv. Mišios — tai valanda, kada mes iškilmingai ir bendrai, Kristaus pamokytu būdu keliame savo rankas į Dievą. Nors šv. Mišios yra ištisa Bažnyčios malda — auka Viešpačiui, bet jose yra vienas momentas, kuriam taikoma MALDOS vardas, kada kunigas įsakmiai pakviečia visus melstis: MELSKIMĖS. Ne įsako, bet kviečia, ragina, primena. Šią valandėlę visi kreipiamės į Viešpatį su savo vargu, rūpesčiais ir svajonėmis. Kreipiamės tyloje, atsisėdame, jei galima.

Žmogus, kai nori susikaupti, paskęsti savyje arba įdėmiai ko nors pasiklausyti — atsisėda.

Prie maldos priklauso ir tyla. Maldą sudaro ne vien žodis ar giesmė, bet ir tyla. Žodis dažniausiai yra bendros maldos išraiška, tyla — tai laikas, skirtas asmeninei maldai gimti. Nutylimas — tai ženklas, kad mes pasirengę atsiduoti Dievui, išgirsti, ką jis mums pasakys. Mums reikia tylos, nes per daug skubame ir bėgame, per daug paskendę triukšme. Mums reikia tylos, kad susimąstytume, išgirstume save ir Dievą. Reikia tylos, kad gimtų mūsų mintys, skirtos Dievui. Mokykimės naudotis tyla, mokykimės tyloje individualiai bendrauti su Dievu. O toje tylos valandėlėje, kuri trunka tik trumpą minutę, pasakykime Viešpačiui, kas mums tą dieną ar tą valandą guli ant širdies.

Tylą praplėšia kunigo žodis: visų vardu jis kreipiasi į Dievą. Atkreipkime dėmesį į jo rankas. Rankų poziciją apeigų metu nustato liturginės taisyklės, ir tai nėra kažkas tuščio. Rankų padėtis išreiškia mūsų vidinę būseną. Sudėtos, sunertos pirštais rankos išreiškia mūsų susikaupimą ypatingą vidinę būseną, kartais sunkią, įtemptą būseną. Aukštyn iškeltos rankos — tai skęstančiojo, prašančiojo, maldaujančiojo rankos. Panašiai vaikelis savo rankutes tiesia į mamytę. Iškeltos rankos — senas maldos gestas, plačiai žinomas žmonijoje. Psalmininkas sako: "Šaukiuosi kasdien Tavęs, Viešpatie, rankas į Tave tiesdamas" (87). Taip Mozė meldėsi — iškeltomis rankomis.

Pakeltos ir sugniaužtais kumščiais rankos reiškia grasinimą, pasitikėjimą savimi džiaugimąsi savo jėga. O pakeltos ir išskėstos rankos nori išreikšti, kad atsisakome išdidumo, smurto, jėgos. Mes rodome Dievui savo

tuščias rankas, o ką turiu, tai Tu įdėjai į mano tuščias rankas. Ir dabar pripildyk jas savo dovanomis, kad aš pasidalinčiau su kitais".

Pakeltos rankos mums primena ištiestas ant kryžiaus Kristaus rankas, kuriomis jis nori apkabinti visą pasaulį. Savo išskleistomis rankomis jis meldžiasi už visą žmoniją. Kunigas, sekdamas Kristumi, kelia rankas ir maldauja plačiajai žmonijai palaimos.

Katakombose yra rasta senų laikų piešiniai, kuriuose vaizduojami besimeldžiantys iškeltomis rankomis. Šis gestas yra senas, kaip krikščionybė sena, senas, kaip žmonija yra sena: teprimena jis mums, kad žmogus savo rankas turi ne tik darbui naudoti, bet ir maldai kelti.

Esame pastebėję, kad Bažnyčia savo maldas dažniausiai baigia žodžiais: "Prašome per Kristų mūsų Viešpatį", arba: "Per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, Tavo Sūnų, kuris, būdamas Dievas, drauge su Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per amžius". Tai išreiškimas šlovės Švč. Trejybei, pripažinimas Kristui dieviškos didybės. Mes išpažįstame Kristų kaip tarpininką tarp mūsų ir Tėvo: savo prašymus siunčiame Tėvui per jį, kaip ir malonės iš Tėvo ateina mums per jį. "Ko tik prašysite Tėvą, duos tai jums dėl manęs" (Jn 16,23). Prisimindami šiuos Kristaus žodžius, mes drąsiai kreipiamės į Tėvą, jausdami, kad mūsų malda nėra vieniša.

Ši užbaigos formulė nėra šiaip sau tuščiai sugalvota: ji remiasi Biblija. "Aš buvau numiręs, bet štai esu gyvas per amžių amžius" (Apr 1,18). "Jo karaliavimui nebus galo" (Lk 1,33).

Paprastu sakinėliu mes išreiškiame didžias savo tikėjimo tiesas; Triasmenį Dievą, žmogumi tapusią Sūnaus galybę, jo atperkančiąją veikmę, jo amžiną garbę ir mūsų palaimą.

Kunigo maldą žmonės užbaigia šūksniu AMEN. Tai hebraiškas žodis, reiškiąs TEBŪNIE. Šiuo trumpu žodeliu žmonės išreiškia savo pritarimą ir tikėjimą tam, ką jie girdi.

Kažkas yra pastebėjęs, kad žmonių sąmoningumą, gyvumą ir tikėjimą pažinsi iš to, kaip jie atsako AMEN. AMEN — tai tarsi parašas, pasirašymas. Kunigas Dievui perteikia visų poreikius, visų prašymą, po kuriuo turi būti visų parašai, išreikšti žodeliu AMEN. Juo pareiškiama: "kas čia nuskambėjo, tai nėra vien tik asmeninė kunigo malda, tai yra ir mano malda, mūsų visų malda".

Šis AMEN ypatingai yra reikšmingas prieš pat "Tėve mūsų", kai kunigas, baigdamas eucharistinę maldą ir iškėlęs šventuosius pavidalus, išsako tai, kas šiuo metu vyksta: "Per jį, su Juo ir Jame Tau, visagali Dieve Tėve, su Šventąja Dvasia visa garbė ir šlovė per amžius".

Čia suskamba iš tikinčiųjų lūpų pats svarbiausias visose šv. Mišiose AMEN. Tikinčiųjų bendruomenė įsijungia į Viešpaties šlovinimą, įsijungia į Auką. Šis jos šūksnis — tai kiekvieno atskirai ir visų bendrai pareiškimas: tai mano auka, tai mūsų auka, tai aš garbinu, mes garbiname.

Šv. Jeronimas, miręs V a., rašo, kad jis apsilankęs vienoje Romos bazilikoje, kur susirinkusiųjų žmonių šūksnis AMEN aidėjęs lyg perkūno gaudesys, skriejęs bazilikos skliautais.

Ir mūsų amen teaidi linksmai ir galingai. Tai bus ženklas, kad mes pritariame, tikime ir pasirengę tuo gyventi, kad mes, išėję į kasdienybės triukšmą, į rūpesčių srautą, nepamiršime to, ką girdėjome ir pasiryžome šv. Mišiose!

Neužmirškime, kad mūsų rankos turi būti pakeltos ir maldai, kaip Mozės. To reikia žmonijai, mūsų tautai, mūsų šeimoms, mūsų pačių gyvenimui. Nuleidę rankas, mes pra-

• Maltos ordino pagalba Lietuvai 1991 m. siekė 5 mil. Vokietijos markių, 1992 m. — apie 8 milijonius.

laimėsime gyvenimo kovą, nes tada mes kovosime vieni, Dievo nebus šalia mūsų. Malda neturi būti nuotaikos reikalas — meldžiuosi, kad man patinka; malda turi būti gyvybinis reikalas, taip kaip kvėpuoti, valgyti, gerti.

Biblija, pasakodama apie iškeltas Mozės rankas, mini dar du vardus — Aarono ir Huro. Jie laikė pavargusias Mozės rankas, kad jos nenusileistų žemyn. Jie neplūdo, kad seno Mozės rankos pavargo ir sviro žemyn, bet pasitraukė iš kovos lauko ir, pribėgę prie Mozės, padėjo jam. Jie suprato, kad reikia būti su ginklu mūšio lauke, bet ne mažiau yra svarbu ir maldai iškeltos rankos. Jei Aaronas ir Huras nebūtų parėmę Mozę maldoj, tauta būtų buvusi sumušta. Kovos lauke nedalyvavo trys vyrai — Mozė, Aaronas ir Huras, iš mūšio lauko pasitraukė šešios rankos, bet jos padarė savo.

Mums kartais atrodo, kad svarbiausia tik dirbti, veikti. Bet Dievas nori, kad pakeltume rankas ir į Jį. Taip pat Dievas nori, kad mes paremtume vieni kitų iškeltas rankas: prie kunigo rankų būtinai turi prisijungti ir kitų rankos. Prie Refidimo, kur vyko izraelitų ir amalekitų mūšis, sėkmė nepriklausė nuo kovotojų jėgos, bet nuo besimeldžiančių ištvermės. Frontas ėmė braškėti ne tada, kai pavargo kariai, bet tada, kai žemyn sviro besimeldžiančiųjų rankos. Mus gyvus išlaikys tik malda!

Mišios Jėzuitų koplyčioje. Iš kairės: skaitytoja Jūratė Jankauskaitė ir koncelebruojantys kunigai: P. Daugintis, prel. J. Prunskis, A. Tamošaitis, jubiliatas, A. Paliokas, prel. I. Urbonas, V. Gutauskas, J. Kidykas. *J. Tamulaičio nuotr.*

KNYGOS

ATLAIDUMAS

(Konkurso jaunimo grupėje III premiją laimėjęs rašinys)

Sandra Petraškaitė

Atleido. Išalas paliko žemę. Žemė lengvai ir laisvai su švelniu džiugesiu sualsavo. Pasėmė artojas saują grumstelių iš dirvos ir išbėrė atgal pro sugrubiusius pirštus. Atleido... Atsiduso sulig žemės alsavimu. O prieš akis taip ir nusidriekė žalia rugelių veja. Žalia, geltona, tamsiai geltona, auksinė. Kvepianti duona, ant stalo begaruojanti, svajojosi artojui. Atleido.

Mokykimės iš žemės. Gyvenam, gyvenam ir liekam nesupratę pagrindinės pavasarių atėjimo priežasties. Kai mūsų sielą sukausto ledinis šaltis, esam be gyvybės, be džiaugsmo, be kūrybos, esam bevaisiai. Kas gi tai, kas kausto mūsų širdis? Neapykanta, priešiškumas, išankstinis neigiamas nusistatymas artimo atžvilgiu. Kalbi su draugu, kuris tave kažkada įskaudinęs, ir negali pamiršti nuoskaudos, kuri tau trukdo pradėti iš naujo. Reikia tik vieno vienintelio, kad vėl atvirai šypsotumeis — paaukoti skausmą Kristui, sujungti savo auką su Jo auka. Tada ateina į širdį pavasaris, atlydys.

Kada aš pajutau atlaidumo skonį? Stipriausiai tai išgyvenau po kruvinosios sausio 13-osios. Mačiau jaunų žmonių lavonus, šalia jų stovėjo artimieji, skausmo iškreiptais veidais. Ir tai vyko ne romane, ne žiauriam kino filme, o čia, dabar, taikos metu.

Eidama į šv. Mišias, be paliovos meldžiausi, kol pro ašaras išsiveržė nuoširdumas: "Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams". Neįtikėtina buvo, kai įsiklausiau į savo maldos žodžius, kad taip įmanoma, kad būtent Kristus taip mokė, mokė atleisti. Ašaros pamažu džiūvo, o širdy vėl švietėsi, nes pajutau stiprybę, dvasios galią, jos sugebėjimo atleisti didingumą. Toliau gyvenam kartu su broliais ir seserimis, su priešais ir turime keltis, perkeisti juos, jiems atleisdami.

Ne visose pasaulio šalyse žmonės gyvena taikoje. Daug žinių apie karo padarytas nelaimes gauname iš Jugoslavijos. Vienas atsitikimas iš tos kariaujančios šalies mane nepaprastai sujaudino. Per apšaudomą aikštę pas savo vaikus skubėjo jų mama ir tėtis. Tėvą nušovė, o moteris suklupo šalia ir nenorėjo keltis. Kiti žmonės padėjo nelaimingajai atsikelti ir priminė: "Vaikai laukia". Ši moteris, po kurio laiko pakviesta į teismą liudyti, kuris yra jos žudikas, atpažino savo priešą, bet teismui pasakė: "Aš norėčiau pati su juo pakalbėti". Juk jei nežengsime pirmo žingsnio atleisti, nenugalėsime nesantaikos, neatkursime ramybės ir pasitikėjimo. Pamiršti savo skausmą, prisiimant svetimą — galime nugalėti neapykantą. Jau nukryžiuotas, laukdamas mirties, Jėzus atleido: "Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą" (Lk 23,34). Žmogus, užvaldytas nuodėmės, nežino, ką daraš.

Atleisti — tai kažkas antgamtiško. Tai galima pastebėti ir mažuose kasdieniniuose įvykiuose. Vieną kartą buvau susipykusi su drauge. Aš negalėjau jos suprasti, dėl to labai kankinausi, praradau jėgas, pamiršau klausytis Dievo balso. Kuo toliau, tuo buvo blogiau, viskas vedė į prarają. Pagaliau visai užsidarėme kiekvieną savo viduje. Aš trenkiau durimis ir išbėgau, neatsigręžusi į savo draugės šauksmą. Ėjau į šv. Mišias, ėjau į paskaitas, susitikdavau su grupės mergaitėmis, vakare grįždavau pas savo draugę. Nepažvelgdavome viena į kitą. Būti svetimai nieko skaudesnio nesu patyrusi savo gyvenime. Tuo metu man ateidavo mintis, o ką gi, jei aš kartą rasiu ją jau mirusią; o ką, jeigu man pačiai tektų šiandien atsisveikinti su šiuo pasauliu? Dievas sako: "Budėkite ir melskitės". Tai buvo prašviesėjimo valandėlės, kada aš ruošiausi atleidimui. Iš tikrųjų nebuvo lengva. Po kiek laiko mano draugė turėjo persikraustyti į kitą butą. Vieną vakarą mes susėdome ir dalijomės savo pergyvenimais. Ji kamavusis ne mažiau už mane.

JAUNIMAS

NAUJI LEIDINIAI

▼ Viktoras Gidžiūnas, OFM. JURGIS AMBRAZIEJUS PABRĖŽA (1771-1849). Redagavo A. Liuima, SJ. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija 1993 m. Romoje. 295 psl., kaina nepažymėta. Užsakymus siųsti šiuo adresu: L.K.M. Akademijos reikalų vedėjui, Jakšto 9, 2001 Vilnius, Lithuania.

▼ Vytautas Vaitiekūnas. VIDURNAKČIO SARGYBOJE I. Rinktiniai raštai. Redagavo Antanas Sabalis. Išleido Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti 1993 m. Viršelis Pauliaus Jurkaus. 371 psl., kaina nepažymėta.

▼ Andrius Norimas. GROŽIO AKIVAIZDOJE. Novelės ir apybraižos. Viršelyje Čiurlionio kūrybos reprodukcija. Išleido Literatūros Mylėtojų Talka 1993 m. Tiražas 500 egz. 207 psl., kaina 10 dol.

▼ Janina Strimaitienė. SU VYTURIAIS. Eilėraščiai. Išleista Kaune autorės lėšomis 1992 m. Dailininkas Justas Tolvaišis. Kieti viršeliai, 159 psl.

▼ Juozas Paškevičius-Arvydas. JAUČIU, MATAU, GIRDŽIU... Eilėraščiai. Išleista 1993 m. Čikagoje. 111 psl., kaina nepažymėta.

▼ Algimantas Kezys. TAISYKIME VIEŠPAČIUI KELIUS. Teologiniai svarstymai šių dienų krikščioniui. Išspausdinta rankraščio teisėmis. Išleista autoriaus lėšomis 1993 m. Čikagoje. 99 psl., kaina nepažymėta.

▼ Algirdas Sabaliauskas. WE, THE BALTS. Translated by Milda Bakšytė-Richardson. Edited by R.E. Richardson. With an Introduction by William R. Schmalstieg. Science and Encyclopedia Publishers, Vilnius, Lithuania, 1993.

▼ Algirdas Sabaliauskas. ŽODŽIAI KELIAUJA. Kaunas "Šviesa" 1993. Dailininkė Irena Geniušienė. Maža, bet įdomi knygelė. Kiek pasaulyje kalbų? Kuri kalba seniausia? Į šiuos ir daugelį kitų klausimų padės atsakyti gyvas autoriaus pasakojimas, iliustruotas nuotaikingais piešiniais. Skiriama aukštesniųjų klasių mokiniams ir visiems, kurie domisi kalba.

▼ NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. Nr. 24, 1993 m. Vyr. redaktorius dr. Algirdas Budreckis, 147 Clay st., Quincy, MA 02170. Administracija: Oskaras Kremeris, 1005 Sherwood Dr., La Grange Park, IL 60525. Šio nr. kaina — 7 dol.

▼ Į LAISVĘ. Nr. 116/153. Rezistencinės minties ir kultūros žurnalas. Leidžia Lietuviškų studijų centras Čikagoje tris kartus per metus. Redaguoja Juozas Baužys. Administratorius Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

▼ LITUANUS. Vol 39, No. 3. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Leidėjų administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, Il 60629-2913. Išeina keturis kartus per metus.

Tada mes atleidome viena kitai. O kitą dieną aš radau laišką: "Atleisk man, tūkstantį kartų atleisk, aš vėl noriu pradėti iš naujo, aš noriu pradėti viską kitaip, su dar didesniu tikėjimu Jo gailestingumu ir meile, nes Jis visada ištikimas, Jis negali savęs išsiginti". Verkiau iš džiaugsmo, kad Dievo malonė mus aplankė. Be Jo net atleisti nepajėgiam, nė žingsnelio. Tarsi išvaduota iš slibino nagų, jautiesi, kad atsiveria tiek daug grožybių, gera ir smagu gyventi pasaulyje.

Atleisti — tai pradėti iš naujo gyventi, sustiprinti save ir pasaulį. Po išpažinties širdis dainuoti nepaliauja, ji tvirta, veržli polėkyje į šviesą. Akys kyla į kryžių, matuodamos savą kančią su Jo kančia. Tik atleidus, tik susitaikius, gali nors truputį priartėti prie Kristaus išgyvenimų, įgyji sugebėjimą Jo akimis žvelgti į savo gyvenimą.

Kad būtume atlaidumo šaltinėliai, neišsenkantys, neužšąlantys, su džiaugsmu trykštančiais, pražydintume visas gėles, dalintume savo gyvybingumą ir taip keistume pasaulį.

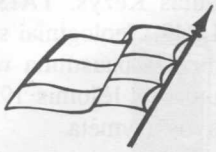

TĖVYNĖJE

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

PSO REMS LIETUVOS SVEIKATOS APSAUGOS REFORMĄ

Lietuvos kontaktai su Pasauline sveikatos organizacija aptarti Kopenhagoje, PSO Europos regiono centre. Į Danijos sostinę su dviejų dienų vizitu atvykęs Lietuvos sveikatos apsaugos ministras J. Brėdikis Centro generalinį direktorių I.E. Asvalą ir departamentų vadovus supažindino su mūsų šalies sveikatos apsaugos reformų projektu. PSO Europos regiono vadovybė sutiko paremti reformas kai kuriomis konkrečiomis programomis ir tarpininkauti Pasaulio banke dėl papildomo šio darbo finansavimo.

J. Brėdikis ir Danijos slaugytojų asociacijos prezidentas K. Stalknechtas šios organizacijos būstinėje pasirašė bendradarbiavimo sutartį.

Už didelę paramą Lietuvai prof. J. Brėdikis įteikė padėkos raštą Danijos sveikatos apsaugos ministrui T. Lundui. Lietuva ypač dėkinga už vakcinas vaikų skiepijimui, preparatus sergantiems cukralige, taip pat už konsultacinę pagalbą. Danijos specialistai padeda tobulinti medicinos mokymo sistemą, pertvarkyti farmacijos struktūras, rengti šeimos gydytojus. (Lietuvos rytas)

ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI STANAIČIUOSE

Šiemet jau ketvirtą kartą archeologai plušėjo Vilkaviškio rajone esančiame Stanaičių pilkapyje. Dar per ankstesnes ekspedicijas, kurias rengia Vilniaus universitetas, rasta daug įvairių vertingų archeologinių radinių.

Beveik visų ankstesnių ekspedicijų metu buvo atkasta daug laidojimo vietų, o viename iš kapų rasta urna, galinti papuošti ne vieną istorijos muziejų. Pagal rastus keramikos dirbinius, taip pat ir pagal laidoseną, archeologai nustatė, kad Stanaičiuose senieji baltai gyveno beveik prieš pustrečio tūkstančio metų.

Šią vasarą, kasinėjant pilkapyne, aptiktas dar senesnis kultūrinis sluoksnis — beveik 4 tūkstančių metų. Tai rodo, kad šioje vietoje gyvenvietė buvusi jau žalvario amžiuje.

Kasinėtuose kapuose ir šiemet surasta įvairios keramikos, senovės graikų ar romėnų moneta, liudijanti, kad galbūt jau prieš keletą tūkstantmečių baltai palaikė prekybos ryšius su pietų Europa.

Daugelį Stanaičių pilkapyne surinktų archeologinių radinių ruošiamasi eksponuoti Marijampolės kraštotyros muziejuje. O Archeologinė ekspedicija Stanaičiuose turėtų tęstis ir kitais metais. Prie lietuvių archeologų žada prisijungti ir kolegos iš Danijos. (Tiesa)

GERUMO PAMOKOS

Trejus metus Montessori metodu vaikus auklėja Pakruojo katalikiškas darželis "Varpelis". Neseniai prie darželio, klebonijos patalpose, įsikūrė ir privati mokykla. Joje dešimt pirmokėlių mokosi dailės, muzikos, tikybos, anglų kalbos. (Lietuvos aidas)

SULAUŽYTAS POETAS

Kai pokario metais Lietuvoje stalininis Ždanovo batas trypė jos kultūrą, o socializmo diegėjai uoliai pjudė Lietuvos žmones, skirstydami pagal bolševikinį "klasių kovos" principą į tarybų valdžios šalininkus ir priešininkus, inteligentijos atžvilgiu buvo vykdoma subtilesnė "riestainio ir botago" politika: vienus stengtasi papirkti, kitus dvasiškai veikti, bausti, tremti ir fiziškai naikinti. Žiauraus susidorojimo auka tapo ir poetas Kazys Jakubėnas. 1946 m., matyt, broliui advokatui Alfonsui Jakubėnui prašant, o J. Paleckiui tarpininkaujant, poetas buvo, kaip reta, TSRS Aukščiausiojo teismo išteisintas dėl nusikaltimo nebuvimo jo veiksmuose. Bet poetas savo lemties totalitarinėje sistemoje neišvengė. Jo paties rašytas gy-

venimo aprašymas — akivaizdus pavyzdys, kaip socialistinė tikrovė laužė menininkų gyvenimą, slopino kūrybą.

Kelios ištraukos iš 1949 m. gruodžio 11 d. rašytojo K. Jakubėno gyvenimo aprašymo.

"1946 m. balandžio mėnesį buvau areštuotas ir už literatūros vakaruose perskaitytus eilėraščius "Laikrodėlis", "Paukšteliui" buvau patrauktas teisinėn atsakomybėn pagal BK 58 str. 2 d."

"Atgavęs laisvę, giliai apsvarstęs tai, kas įvyko, randu, kad savo veiksmais aš padariau žalos ne tik sau, bet ir bendrai LTSR kultūriniam gyvenimui pasilikdamas nuošaliai tarybinės literatūros kūrimo.

Aiškiai dabar matau, kad viso to galėjau išvengti, jei tik būčiau buvęs daugiau disciplinuotas ir, svarbiausia, jei į įvykius būčiau žiūrėjęs ne gaivališko opozicionieriaus, bet marksininko-kovotojo akimis".

"Dabartiniu metu turiu paruošęs naują eilėraščių rinkinį vaikams, kuriame prieinama forma stengiausi atvaizduoti mūsų šalies laimėjimus, žadinti tarybinio patriotizmo jausmus". (Gimtasis kraštas)

JUNGTINĖS VALSTIJOS PRIVALO DĖTI DAUGIAU PASTANGŲ VARDAN PASAULINIO SOLIDARUMO

Popiežius Jonas Paulius II priminė Jungtinėms Valstijoms šios šalies "reikšmingą vaidmenį" pasaulinėje politikoje, ieškant naujų solidarumo formų ir praktiškai įgyvendinamo bendradarbiavimo tarp tautų. Rugsėjo 2 d. priimdamas naują JAV pasiuntinį prie Šventojo Sosto Raymond L. Flynn'ą, popiežius teigiamai įvertino šiai šaliai būdingą pagarbos laisvei tradiciją ir jos pasirengimą ginti laisvę didelių aukų kaina. "Jungtinės Amerikos Valstijos paskatino daugelį besivystančių kraštų stengtis sukurti stabilų demokratišką gyvenimą", pasakė Jonas Paulius II audiencijoje popiežių rezidencijoje Castelgandolfe. Tačiau, jo žodžiais, laisvės siekimo niekada negalima atskirti nuo pagarbos tiesai apie žmogų bei jo tapatybės. Jei tai įvyksta, laisvė gali lengvai "pavirsti tuščia ir paviršutiniška, ir netgi pasitarnauti kaip dingstis pasipelnymui, priespaudai ir prievartai".

Jonas Paulius II priminė, kad griuvus sienai tarp Rytų ir Vakarų, dar labiau "išryškėjo skandalingos skurdo, prievartos ir politinės priespaudos sienos", vis dar tebeskiriančios didelę dalį žmonijos. Tarptautiniai vadovai turėtų jausti didžiulę atsakomybę už tai, kad ateinančiai kartai būtų sudaryta galimybė kurti teisingesnius ir harmoniškesnius santykius tarp visų žmonijos šeimos narių. Popiežius taip pat išreiškė įsitikinimą, jog amerikiečių tauta su nauja jėga remsis tomis tiesomis, kurios daug prisidėjo prie šalies augimo. Pirmutinę vietą jų tarpe užimanti pagarba gyvybei, pažymėjo Jonas Paulius II, darydamas užuominą apie Jungtinėse Valstijose vykstančius debatus dėl abortų.

POPIEŽIAUS JONO PAULIAUS PASTORACINĖ KELIONĖ PO LATVIJĄ

Užbaigęs keturių dienų pastoracinę kelionę po Lietuvą, popiežius Jonas Paulius II rugsėjo 8 d. atvyko į Latvijos sostinę Rygą. Sakydamas kalbą aerouoste, Jonas Paulius II paragino Latvijos gyventojus įveikti nepasitikėjimą bei neapykantą ir tarp šalies piliečių atkurti pasitikėjimu pasižyminčius santykius. Popiežius prisiminė 50 metų trukusią politinę ir socialinę priespaudą ir pakvietė latvius į karčią praeities patirtį atsakyti "deramomis priemonėmis". Bažnyčios vadovas toliau pabrėžė, kad krikščionybė, skelbianti tikėjimą, viltį ir meilę, nurodanti orientyrus tokių aktualių krašto problemų, kaip perėjimas iš vienos ūkinės ir visuomeninės sistemos į kitą arba įvairiausių kultūrų žmonių sugyvenimas vienoje šalyje, sprendimui. Sykiu jis pritarė ekumeniniams ryšiams bei norui siekti Bažnyčių vienybės.

Trumpai pasimeldęs Rygos katalikų katedroje ir aplankęs respublikos prezidentą Guntį Ulmanį, popiežius Jonas Paulius II vidurdienį liuteronų katedroje susitiko su įvairių krikščioniškų Bažnyčių atstovais. Kreipdamasis į susitikimo dalyvius, popiežius pažymėjo, jog ekumenizmas šiandien, kai pasaulį saisto abipusiškos priklausomybės ryšiai, esąs svarbesnis negu bet kada anksčiau. "Stovėdami ant krikščionybės trečiojo tūkstantmečio slenksčio, dėkojame Dievui už naują ekumeninį pavasarį", pasakė jis. Jonas Paulius II taip pat pabrėžė, kad šiandieninis pasaulis esąs atviresnis vienybės, solidarumo ir taikos vertybėms. Tiktai bendrai skelbdamos Dievo žodį, Bažnyčios gali perduoti transcendentinę žmogiš-

kosios būties reikšmę ir pasipriešinti tendencijoms, siekiančioms pavergti žmogų.

Tęsti ir suintensyvinti ekumeninį procesą popiežius Jonas Paulius II kvietė ir per šv. Mišias, kurias jis aukojo Marijos šventovėj Aglonoje, 200 km į rytus nuo sostinės, rugsėjo 9 dieną. Jis taip pat išreiškė džiaugsmą, kad, atgavus religijos laisvę, — "po ilgų tylėjimo apie Dievą metų" — vėl galima iš viso krašto viešai organizuoti piligrimines keliones į Agloną. Skirtingai negu Lietuvoje, katalikai Latvijoje tesudaro 20% viso gyventojų skaičiaus.

LATVIJOS ARKIVYSKUPAS: SEKTŲ PLITIMAS KELIA DIDŽIAUSIĄ PAVOJŲ

Rygos arkivyskupas Janis Pujats masinį sektų įsiveržimą į Baltijos kraštus pavadino didžiausiu pavojumi Latvijos Katalikų Bažnyčiai. Interviu Lenkijos katalikų savaitraščiui "Tygodnik Powszechny" arkivyskupas, taip pat pažymėjo, kad šalyje plintančios ir vakarietiško visko leidžiamumo nuotaikos. "Šiandien reiškiniai, kuriuos mes laikome sunkiomis nuodėmėmis, netgi propaguojami per televiziją", pareiškė Pujats. Šiuo požiūriu nauja laisvė pasižyminti ir tamsiomis pusėmis.

Tačiau Latvijos Katalikų Bažnyčia laikytina labai gyvybinga, pabrėžė arkivyskupas, iki popiežiaus Jono Pauliaus II vizito likus keletui dienų. Bažnyčios tikėjimą išpažįsta apie pusė milijono gyventojų, iš kurių 50 procentų reguliariai dalyvauja šv. Mišiose. Šiuo metu vien Rygos arkivyskupijoje studijuoja 45 klierikai. Komunistų valdymo metais uždraustos vienuolijos vėl suleido šaknis, tarp jų jėzuitai, domininkonai ir kapucinai.

Santykius tarp valstybės ir Bažnyčios arkivyskupas pavadino gerais. Valstybė pripažįstanti bažnytines santuokas, valstybinėse mokyklose leidžiama dėstyti tikybą. "Tačiau vis dėlto aš tikiuosi, kad nauji įstatymai ateityje išreikš dar teigiamesnį nusistatymą Katalikų Bažnyčios atžvilgiu", pabrėžė Pujats.

NAUJUS MOKSLO METUS PRADĖJO TRYS LIETUVOS KUNIGŲ SEMINARIJOS

Rugsėjo mėnesį naujus mokslo metus pradėjo trys Lietuvos kunigų seminarijos, iš kurių Vilniaus arkivyskupijai priklausančioji atidaryta šiais metais. Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje šiais mokslo metais studijuos 175 klierikai, iš kurių 41 į seminariją įstojo šią vasarą (II kurse studijuos 40, III — 32, IV — 41, V — 21). Daugiausia auklėtinių yra delegavusi Kauno arkivyskupija — 52; Vilkaviškio vyskupija — 37, Vilniaus Arkivyskupija ir Panevėžio vyskupija — po 29, Kaišiadorių — 17. Vienuolijoms (daugiausia pranciškonams) priklausys 12 klierikų.

Naujuosius mokslo metus seminarija sutiko ne tik gražiai sutvarkyta aplinka, bet ir atnaujinusi vadovybę. Rektoriumi paskirtas mons. Pr. Tamulevičius, vicerektoriumi — kun. A. Jagelavičius, prefektu — kun. A. Neverauskas, Teologijos fakulteto dekanu — kun. Vytautas Steponas Vaičiūnas. Dvasiniu seminaristų lygiu rūpinsis du dvasios tėvai: kun. L. Zaremba, SJ, ir kun. J. Šumskis, OFMC. Seminarijoje šiais metais ketinama sustiprinti aliumnų pedagoginį-psichologinį pasirengimą, daugiau dėmesio skirti užsienio kalboms, Šv. Rašto studijoms. Teologijos fakultete ketinama įvesti studentų atstovavimą fakulteto taryboje.

Į Telšių seminarijos pirmą kursą šiais metais įstojo 17 kandidatų į kunigus. Iš viso seminarijoje studijuos 74 klierikai; dar trys klierikai pasiųsti studijuoti į Romą. Į šiais metais pradėjusią veikti Vilniaus seminariją įstojo 22 kandidatai.

LENKIJA: BAŽNYČIA SUSIRŪPINUSI DĖL KAIRIŲJŲ PERGALĖS RINKIMUOSE

Lenkijos Katalikų Bažnyčia išreiškė tam tikrą susirūpinimą kairųjų, anksčiau buvusių komunistinių jėgų, pergale rinkimuose. Kaip Vokietijos katalikų žinių agentūrai KNA rugsėjo 20 d. Varšuvoje pareiškė Lenkijos Vyskupų konferen-

➧ Uždarant VIII Mokslo ir kūrybos simpoziumą, lapkričio 28 d. Lietuvių centro koplyčioje, Lemonte, buvo ekumeninės pamaldos, kuriose dalyvavo vysk. Paulius Baltakis ir lietuvių evangelikų liuteronų vysk. Hansas Dumpys. Giedojo Dainavos ansamblis, vad. Dariaus Polikaičio.

cijos sekretorius vyskupas augziliaras Tadeusz Pieronek, Bažnyčiai rinkiminėje kovoje nepavykę savo abejonėmis kairiųjų partijų atžvilgiu įtikinti rinkėjų. Savo rinkimams skirtame ganytojiniame laiške vyskupai nenorėję vienpusiškai pasisakyti prieš kairiąsias partijas. Tačiau buvę aiškiai pabrėžta, kad dabar kandidatuojantiems ekskomunistams per 45 jų valdymo metus nepavykę išpildyti savo ekonominių pažadų.

Lenkijos kultūros dienų renginyje Vienoje lenkų filosofas ir kunigas prof. Jozefas Tischneris, komentuodamas simpatijas komunistams, pasakė, jog pagrindinė šio reiškinio priežastis esantis liaudyje įsitvirtinęs požiūris, kad "duona ir laisvė" esą nesuderinami dalykai: "Mūsų krašte tikima: jei mes būsime laisvi, gyvensime be duonos, taigi geriau turėti duonos negu laisvę". Kunigo žodžiais, darbininkijos tarpe nėra rinkos ūkio šalininkų. O juk ekonominė situacija Lenkijoje nebuvusi "tokia jau bloga", kokią ją vaizdavę komunistai. Žmonės, Tischnerio įsitikinimu, paprasčiausiai norėję "turėti daugiau", o daugelis negalėję pakelti, "kad darbininkų klasė nebevaidina visuomenėje pagrindinio vaidmens".

LIURDAS: GYDYTOJAI PATVIRTINA STEBUKLINGĄ PASVEIKIMĄ

Gydytojų duomenimis, Prancūzijoje Liurde įvyko stebuklingas pasveikimas. 58 metų vyras Jean Salaun sirgo daugeriopa skleroze ir buvo beveik visai paralyžuotas. Po vonios garsiajame šaltinyje jis vėl galėjo normaliai judėti, pranešė rugsėjo 8 d. piligriminės vietovės gydytojų biuras, registruojantis visus natūraliu būdu nepaaiškinamus pagijimo atvejus.

Prieš paskelbiant Bažnyčiai piligrimo pasveikimą stebuklu, ilgame procese kritiškai nagrinėjami visi atvejo elementai. Prielaidą paskelbti stebuklu, be kita ko, sudaro tai, kad asmuo turi sirgti sunkia, praktiškai nepagydoma liga, kad visos medicininės gydymo priemonės buvo bevaisės, kad pasveikimas yra staigus, ir galutinis. Iki šiol stebuklingais pripažinti 68 pasveikimo atvejai po piligriminės kelionės į Liurdą. Paskutinį kartą pasveikimas pripažintas stebuklingu 1989 m. liepos mėnesį. Tada buvo kalbama apie italę, kuriai prieš trylika metų buvo išgydytas piktybinis auglys ant kojos.

EUROPOS VYSKUPŲ SUSITIKIMAS PRAHOJE

Rugsėjo 7-12 d. Čekijos sostinėje Prahoje vyko Europos vyskupų susitikimas, kuriame pirmą kartą dalyvavo vienuolijų bei pasauliečių atstovai. Tai pirmasis neseniai reformuotos "Europos vyskupų konferencijų tarybos" (CCEE) surengtas simpoziumas, kurio šūkis "Gyventi Evangelija — laisvai ir solidariai". Šiame aštuntajame nuo Vatikano II susirinkimo Europos vyskupų simpoziume dalyvavo apie 100 vyskupų, 70 pasauliečių, 50 vienuolių, 50 Europos kunigų tarybų narių, Romos kurijos atstovai.

■ Kun. Kazimieras Pugevičius, gimęs 1928 m. Baltimorėje, MD, kunigu įšvęstas 1953 m., šiais metais atšventė 65 m. amžiaus ir 40 m. kunigystės sukaktis. Nuo 1975 ligi 1992 m. jis buvo Lietuvių religinės šalpos reikalų vedėjas Niujorke. Jo pastangomis buvo slaptai į JAV atgabenama "Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronika", verčiama į anglų kalbą ir atskirais sąsiuviniais leidžiama.

■ Prel. Julius Maciejauskas (1968-1947), Švėkšnos bažnyčios statytojas (1900-1906) ir klebonas (1899-1937), atvykęs į Los Angeles 1938 m., čia po kelerių metų įsteigė lietuvių Šv. Kazimiero parapiją ir joje ligi mirties klebonavo. Vykdant velionio valią, jo palaikai, ilsėjęsi Los Angeles 46 metus, lydimi prel. Jono Kučingio, buvo pervežti į Lietuvą ir š.m. gegužės 26 d. palaidoti Švėkšnos bažnyčios kriptoje. Perlaidojimo iškilmėse dalyvavo Telšių vysk. A. Vaičius, Kaišiadorių vysk. Juozas Matulaitis, apie 50 kunigų ir daugybė tikinčiųjų.

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Bendratis — stilistinė puošmena

"Lietuvių kalbos gramatikoje" (1992) J. Jablonskis bendratį taip apibūdina: "Ja (bendratimi) pasakome tiktai veiksmą, bendrą veiksmo vardą, bet ja nepažymime nei asmens, nei skaičiaus, nei laiko". Tačiau nereikia manyti, kad bendratis dėl to yra visai nereikšminga veiksmažodžio forma. Stilingoje kalboje neretai ja reiškiama ir daugiau, negu "bendras veiksmo vardas". Kartais ja pasakomi ir įvairiopi veiksmo atspalviai, ir sakytojo nusiteikimas dėl kalbamojo veiksmo. Kai kuriais atvejais bendratis padaro kalbą raiškesnę ir gyvesnę. Tai gali būti tikra stilistinė puošmena.

Čia, išeivijoje, mūsų rašomosios kalbos stilius vis menkėja, tad manome, kad bus pravartu prisiminti kai kuriuos charakteringus posakius su bendratimi, kurie gali praturtinti ir pagražinti mūsų kalbą. Tokių posakių nemaža randame liaudies kalboje, bet juos yra pamėgę ir kai kurie mūsų rašytojai, ypač Žemaitė ir V. Mykolaitis-Putinas. Čia pateiksime kelis būdingesnius bendraties vartojimo atvejus.

1. Beasmeniuose sakiniuose, dažnai turinčiuose dalelytes *tik, tai, kad* ir pan. bendratimi gali būti pasakoma reikiamybė ar būtinybė, pvz.: Tik *duot* snukių už tokias kalbas (Alksnėnai). Tau tik *duot, duot* ir verkt *neduot* (Radviliškis). Ot, vyras! Tai *mylėti* tokį žmogų (Žemaitė). Nuo ko pradėti, Mackevičiui buvo aišku: *išlaisvinti* kraštą, *atstatyti* valstybę, *nuversti* baudžiavą, *išsivaduoti* iš ciesoriaus jungo. *Duoti* žemės visiems, kas nori ją dirbti. Visus *sujungti* į vieną kovą (V. Mykolaitis-Putinas).

2. Kartais bendratimi pasakomas ryžtas ir noras ką nors daryti, pvz.: Jos žodžiai kaip elektra visus užgavo. Staiga visi sukruto: *Nedovanoti! Pakarti žaltį! Uždegti! Pamokyti! Akis išlupinėti! Liežuvį ištraukti!* (Žemaitė). Pirmas jos noras — *šokti* tuoj iš patalo, *bėgti* pas Kušlių, *prisipažinti* jam ir *prašyti,* kad dovanotų (V. Krėvė).

3. Bendratis (dažnai drauge su žodžiais *kaip, kur, kodėl* ir pan.) vartojama ir tokiuose sakiniuose, kuriais reiškiamas neryžtingumas, abejojimas ar svarstymas, pvz.: Kaip man *žydėti žiemužę* (Liaud. daina). Bet kas man *daryti,* kur man *dingti,* — aimanavo Katrė (V. Myk.-Putinas). Bet abu šeimininkai neatlyždami prašė svečius į vidų. Kaipgi? *Priimti* kieme? Būtų svečiams nepagarba. *Neužeiti* į vidų? Būtų šeimininkams įžeidimas (V. Myk.-Putinas).

Minėtuose sakiniuose tam pačiam reikalui galėtų būti vartojamas ir būsimasis laikas, pvz.: Kaip aš *žydėsiu* žiemužę. Bet ką aš *darysiu,* kur aš *dingsiu,* — aimanavo Katrė.

4. Pasakojamojoje kalboje bendratimi reiškiamas staiga prasidėjęs veiksmas arba pabrėžiamas to veiksmo intensyvumas, pvz.: Atskrido varnas, pagavo obuolį ir nešasi. Vaikas *vytis* tą varną. Nusivijo miškan ir paklydo (Liaud. pasaka).

Kontekstas rodo, kad vaikas jau vejasi varną, ne ketina ar ryžtasi dar vytis. Taigi čia bendratis pavartota kitaip, negu anksčiau minėtu atveju, kur reiškiamas pasiryžimas ar noras veikti. Maždaug tą pat galėtume pasakyti ir būtuoju kartiniu laiku su bendratimi: Vaikas *šoko vytis* tą varną... Viena bendratimi trumpai ir ryškiai akcentuojama veiksmo pradžia ir įtampa. Štai dar keli šios rūšies pavyzdžiai, paimti iš liaudies pasakų: Slibinas nuo jo *bėgti, plaukti* per marias, o Petras pasivertė į katiną. Atėjo pas smuklininką, ir jį vėl *prašyti,* kad gelbėtų. Tiedu vokiečiai tą žmogų *keikti,* kad juos taip prigavo. Panašių pasakymų netrūksta ir Žemaitės raštuose: Jonas nutraukė tau skepetaitę, tu nuleidai kepurę; jis įkibo tave rišti, tu *nepasiduoti.* Motina apmaudinga šeimininkauja, sukasi po klėtį. Tupikai — *neleisti,* nori raktus atimti. Ta *neduoti.*

5. Bendraties dažnai pasigaunama raginamuosiuose, liepiamuosiuose ir įsakomuosiuose sakiniuose, pvz.: Vaikai, *dainuoti*! — šaukė atsisėdęs ant suolelio viduryje aslos (Žemaitė). Prakeikti chlopai! Nuplakti visus ligi vieno! O šitam velnio išperai bernui odą *nulupti*, mirtinai jį *užkapoti* (V. M.-Putinas).

6. Kartais bendratis vartojama ir šaukiamuosiuose ar šiaip emocinguose sakiniuose, reiškiančiuose barimą, draudimą, grasinimą, pvz.: Per naktis *sėdėti* įsismerkusiai į biblioteką! Čia vieta tavo knygoms? (Žemaitė). Miežiai laikas sėti, o mūsų nė avižos dar nepasėtos. Maištus jums *kelti*! Pono *neklausyti*! (V. Myk.-Putinas).

7. Bendratis kartais jungiama su kitomis tos pačios šaknies veiksmažodžio formomis pabrėžti arba aiškiau nusakyti tokiam veiksmui, kuris čia pat paaiškinamas ar paneigiamas. Tokie junginiai dažnai vartojami dialoguose, atsakant į klausimus ar šiaip ką nors paaiškinant, susiejant su ankstesne kalba. Pvz.: *Gauti*, rodos, gavo naudos, bet skolų nieko neapmažino (Žemaitė). Ar pats matė? — Pats *matyt nematė*, tik nuo kitų girdėjo (J. Jablonskis). *Matyt nemačiau, regėt neregėjau* — bene tavo merga lankoj šieną pjovė (Liaud. daina).

Netinkamas bendraties vartojimas

Kartais dėl svetimų kalbų įtakos tiek mūsų šnekamojoje, tiek rašomojoje kalboje bendratis netinkamai pavartojama. Dažnai ji klaidingai vartojama sąlygos sakiniuose su jungtuku *jei* arba *jeigu*. Štai keli pavyzdžiai: *Jei sakyti tiesą*, tai jis nėra labai simpatingas žmogus. *Jeigu tikėti* jo pasakojimu, tai ten tikrai buvo baisu. Tas berniukas yra gero charakterio, *jei neminėti* kai kurių jo karštuoliškų išsišokimų. *Jeigu gerai pasispausti*, tai būtų galima tą uždavinį atlikti.

Visuose čia pateiktuose sakiniuose bendratis yra netinkamai vartojama. Tuos sakinius būtų galima taip pataisyti: *Tiesą sakant*, jis nėra labai simpatingas žmogus. Jeigu *tikėsime* (arba *tikėtume*) jo pasakojimu, tai ten tikrai buvo baisu.

Fil. A. Likanderienė ASS vardu įteikia dovaną. *J. Tamulaičio nuotr.*

Tas berniukas yra gero charakterio, *neminint* kai kurių jo karštuoliškų išsišokimų. *Gerai pasispaudus*, būtų galima tą uždavinį atlikti.

Tokios bendraties konstrukcijos su jungtuku *jei (jeigu)* lietuvių kalbai nėra būdingos, tai yra tik vertiniai iš kitų kalbų. Tačiau yra vienas kitas atvejis, kur bendratis su jungtuku *jei (jeigu)* yra vartotina ir patvirtinta mūsų liaudies kalbos. Pvz.: *Jeigu jau ūžti, tai ūžti* — štai dar butelis skaidriosios. *Jeigu jau valgyti, tai valgyti*, ką čia su tuo trupučiu prasidėti. *Jeigu jau duoti, tai duoti*, kaip reikia, o ne kaip tas šykštuolis (J. Balčikonis).

Šios rūšies sakiniuose jungtukas *jei (jeigu)* vartojamas su bendratimi, kai ši pakartojama: *daryti — daryti, duoti — duot, valgyti — valgyt* ir pan. Toks pakartojimas padeda išreikšti stipresnį, intensyvesnį veiksmą, kuris čia yra brėžte pabrėžiamas. Nors šiuose sakiniuose sąlygos reikšmė nėra visiškai išblukusi, bet jau labiau pajungta kitai, pabrėžiamajai funkcijai. Tokie sakiniai ne tik nėra peiktini, bet juos galime laikyti stilistine puošmena.

➧ Knyga "Lietuvos bažnyčių menas", turinti 300 pusl., spausdinta Danijoje, pasirodė Lietuvoje. Bažnyčių meną fotografavo A. Baltrėnas ir K. Paknys. Anglų ir lietuvių k. tekstų autorius yra dr. J. Minkevičius.

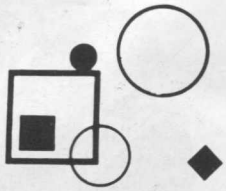

ĮVAIRYBĖS

Negalima paklysti

Naujai suprojektuotą optinio pluošto giroskopą (OPG) japonų Hitachi ir amerikiečių Corning bendrovės pritaikė automobilių navigacijai. Giroskopas kartu su girometru nustato automobilio kryptį ir nuvažiuotą atstumą.

Japonijoje jau į tūkstančius automobilių įmontuoti tie giroskopai kartu su kompiuteriais. Į kompiuterį įdedamas miesto žemėlapis, kuris palengvina nuvažiavimą į užsibrėžtą vietą.

Sistema veikia taip: automobilio vairuotojas, norėdamas nuvažiuoti į jam nepažįstamą vietą, įdeda į kompiuterį tos vietos adresą. Kompiuteris ekrane parodo visas gatves, kuriomis galima greičiausiai į ten nuvažiuoti. Jei kartais vairuotojas pasuka ne į tą gatvę, kompiuteris tuojau pasako, kad klaidinga kryptis, ir liepia grįžti atgal į tą gatvę, kuri parodyta ekrane.

Daugiausiai šie automobiliai, turintys giroskopą, naudojami Tokyo mieste, nes ten gatvių išdėstymas labai klaidinantis, namų numeriai sužymėti ne iš eilės, o pagal tai, kuriais metais namas buvo pastatytas, kada gimė savininkas ir pan.

Naujas policijos malūnsparnis

Phoenix miesto policija nusipirko septynis MD 320 tipo malūnsparnius. Jie bus naudojami patruliuoti didelį apie 400 kv. mylių plotą.

Malūnsparnis įdomus, nes neturi uodegos gale propelerio. Stabilizavimui ir sukimui vartojamos žemo spaudimo oro švirkštės. Sakoma, kad vairavimas lengvesnis, pilotas taip greitai nepavargsta. Be to, saugesnis, nes neturi uodegos gale propelerio ir nesukelia tiek daug triukšmo.

Šiuos malūnsparnius gamina McDonnell Douglas bendrovė.

Benzinas iš plastmasės

Japonų bendrovė Toshiba išrado lengvesnį būdą, kaip perdirbti plastmasę į kuro alyvą. Jų teigimu, iš vieno kilogramo plastmasės galima išgauti vieną litrą benzino arba žibalo. Dabar Japonijoje per vienerius metus išmetama į šiukšlyną apie 5,6 milijono tonų plastmasės.

Jau ir anksčiau buvo bandoma paversti plastmasę į kurą, bet procesas buvo grubus. Būdavo pagaminamos nuodingos dujos, o alyvos gaudavo tik mažą nuošimtį.

Toshiba bendrovės mokslininkams pasisekė išvystyti paprastesnį alyvos išgavimo būdą. Įrengimai nedideli, juos galima kilnoti, kur tik reikia. Toshiba perdirbimo būdas skiriasi nuo kitų, nes per kaitinimo procesą įpurškiamas šarminis mišinys, kuris įgalina išgauti daugiau alyvos (apie 90%), nepagaminant nuodingų dujų. Bendrovė tikisi, kad 1994 metais tai bus naudojama komerciniu mastu.

Jei šis teigimas teisingas, mokslininkai sako, kad, įgyvendinus tą procesą, būtų didelis šuolis į dvidešimt pirmąjį amžių.

Elektroninis vertėjas

Keturių tarptautinių bendrovių grupė, susidedanti iš Siemens ir Karlsruhe universiteto (Vokietija), Advanced Telecommunications Research Institute (Japonija) ir Carnegie-Mellon universiteto (JAV), planuoja suprojektuoti sistemą, kur, kalbant telefonu su kitos tautos žmonėmis, bus galima susikalbėti, nors ir nemokant tos tautos kalbos. Visa tai atliks elektroninis vertėjas. Pagrindinis projekto tikslas, kad, vedant normalų telefonu pasikalbėjimą, nebūtų jaučiamas vertimas iš vienos kalbos į kitą. Tai didelis šių bendrovių užsimojimas.

Kitais metais planuojama pateikti pirmą pavyzdinę sistemą, kuri turės ribotą žodyną trumpus klausimus ir atsakymus. Siemens ben-

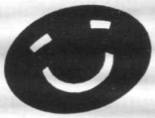

ŠYPSULIAI

KAI KURIŲ ŽODŽIŲ NAUJOS INTERPRETACIJOS

alpinistas — dažnai alpstantis žmogus.
antibiotikai — vaistai nuo baimės.
aspirantas — aspirino vartotojas.
bambukas — amžinai nepatenkintas, bumbantis.
baravykauti — vaikščioti į alaus barą.
barometras — prietaisas, rodantis atstumą iki artimiausio baro.
baterija — batų parduotuvė.
bijūnas — visko bijantis žmogus.
bruknė — per prievartą brukama prekė.
diktatorius — mokytojas, skaitantis diktantą.
ekskursantas — pašalintas iš kursų.
galvosūkis — alkoholinis gėrimas.
grūdinimasis — apsirūpinimas grūdais.
ilgaplaukis — ilgų distancijų plaukikas.
imtynininkas — kyšius imantis žmogus.
indėnas — žmogus, dirbantis indų parduotuvėje.
išdavikas — žmogus, išduodantis prekes iš sandėlio.
iškaulyti — išimti iš mėsos kaulus.
išsilavinimas — ugnikalnio išsiveržimas.
javai — JAV gyventojai.
kasininkė — mergina su kasomis.
kolonizuoti — apstatyti kolonomis.
kompasas — komiko pasas.
krykštauti — kelti krikštynas.
lašiniai — vaistai, vartojami lašais.
lietpaltis — lietuviškų lašinių paltis.
minimalistė — nešiojanti mini.
mirktelėti — šiek tiek sušlapti.
nualinti — nugirdyti alum.
pirštinės — peršamos merginos.
pusryčiai — šiaurės rytai arba pietryčiai.
radiatorius — radijo oratorius, diktorius.
smilkinys — blogai degąs laužas.
suponuoti — bendrauti su ponais.
sviestainis — lengvaatlečio mestas diskas.
šampinionai — šampaną geriantys kompanionai.
šauksmininkas — šūkaujantis viršininkas.
širdininkas — nuolat įsimylintis.
šovinistas — šovinių rankiotojas.
tekintojas — piršlys.
užčiaupti — užsukti čiaupą.
vadovėlis — nedidelės įmonės vadovas.
verbuoti — plakti verba.
vienplaukis — plaukiantis vienas prieš srovę.
vietininkas — vietinis gyventojas.
žurnalistas — skaitantis tik žurnalus

(Iš "Linksmojo žodynėlio", išleisto Vilniuje "Šluotos" 1992 m.)

---

drovė pateiks garsinių žodžių pažinimą ir palyginimą su vokiečių kalba. Vokiečių kalba bus bazinė kalba, per kurią bus verčiama į kitas kalbas. Ji jau turi išvysčiusi sistemą, kuri atpažįsta žodį per trumpesnį laiką negu pusė sekundės 99% tikslumu. Dabar vyksta tyrimai, kaip kuo greičiau atpažinti žodį. Norint telefonu vesti normalų pasikalbėjimą, žodį reikia atpažinti ir išversti į kitą kalbą greičiau negu per vieną tūkstantąją sekundės. Neminima, kiek pradžioje bus panaudota kalbų ir kiek šis patarnavimas kainuos. ("Technikos žodis", 1993, Nr. 2)

Naujas paveikslinis telefonas

MCI telefonų bendrovė pagamino naują paveikslinį telefoną, pritaikytą tarptautinei ir JAV rinkai. Jis turi trijų colių dydžio spalvotą ekraną. Jei naudojama kaip paveikslinis telefonas, ekranas atidengiamas, o jei naudojamas kaip paprastas telefonas, ekranas nuleidžiamas. Ekrane galime matyti du paveikslus: vieną, su kuriuo kalbama, o antrą, reikalui esant, — nuotrauką arba save patį.

Paveikslinis telefonas į rinką bus paleistas dar šiais metais. Kainuos apie 750 dol.

TRUMPAI

➧ LKMA prezidentas prof. dr. Giedrius Uždavinys ir Akademijos mokslinė sekretorė dr. Antanė Kučinskaitė praneša, kad visuotiniu balsavimu buvo išrinkta LKMA Mokslo Taryba. 1. Architektūra: Napalys Kitkauskas ir Alfredas Kulpa-Kulpavičius. 2. *Biologija,* gamtos m.: Jonas Genys ir Vygantas Vanagas. 3. *Chemija, biochemija*: Rimantas Sližys ir Sofija Kanopkaitė. 4. *Ekonomika, sociologija*: Mons. Vytautas Kazlauskas ir Valerija Uždavinienė. 5. *Filologija:* Antanas Balašaitis ir Aldona Šlepetytė-Janašienė. 6. *Filosofija*: Kęstutis Girnius ir Albinas Plėšnys. 7. *Fizika, matematika*: Danutė Raškinienė ir Arūnas Liulevičius. 8. *Geografija, geologija*: Irena Ignatavičienė ir Ramunė Vaitonienė. 9. *Istorija, etnol.*, menot.: Vacys Milius ir Angelė Vyšniauskaitė. 10. *Medicina*: Gintautas Česnys ir Dalia Tamulevičiūtė. 11. *Pedagogika:* Magdalena Karčiauskienė ir Vytautas Karvelis. 12. *Psichologija*: Danutė Gailienė ir Giedrė Butkienė. 13. *Technika, informatika*: Bronius Tamulynas ir Albertas Jasiulionis. 14. *Teisė, politologija*: Vytautas Dambrava ir Eduardas Monkevičius. 15. *Teologija*: kun.Viktoras Rimšelis ir kun. Vytautas Vaičiūnas.

➧ Arkivyskupai P. Marcinkus ir C.A. Salatka, Amerikos katalikų vyskupų konferencijos įgalioti, nuvyko į Lietuvą ir atstovavo Amerikos katalikų Bažnyčiai, ten sutinkant popiežių. Arkivysk. P. Marcinkus ilgiau pabuvo Lietuvoje, nes norėjo susipažinti su savo tėvų kraštu, "pats norėjo pamatyti, ar ten tikrai taip gražu, kaip tėvelių pasakota".

➧ Šiuo metu Lietuvoje yra įteisintos devynios konfesijos. Iš jų šešios krikščioniškos: dvi katalikų (Romos ir Rytų — unitų), dvi ortodoksų — stačiatikių ir sentikių, dvi protestantų — evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų. Įteisintos trys nekrikščioniškos tikybos — žydų, musulmonų ir karaimų.

➧ Vysk. Hansas Dumpys, Čikagos ev. liuteronų "Tėviškės" parapijos klebonas, rugsėjo mėn. buvo nuvykęs į Lietuvą. Teologijos centre prie universiteto Klaipėdoje, kur buvo ruošiamas teologijos seminaras lietuvių evangelikų liuteronų dvasininkams ir teologijos studentams, dėstė evangelistiką. Parapijoje jį pavadavo teologijos studentas iš Lietuvos Valdas Aušra.

➧ Rugsėjo pradžioje Des Plaines, IL, įvyko Pasaulio katalikių moterų organizacijų suvažiavimas. Prof. Aldona Janačienė atstovavo Lietuvai ir išeivijai. Ji yra Pasaulio lietuvių katalikių moterų organizacijų sąjungos valdybos pirmininkė. Pop. Jonas Paulius II neseniai paskyrė jai medalį "Pro Ecclesia et Pontifice".

➧ Pasaulio jaunimo dienose Denver, CO, kur buvo atvykęs ir pop. Jonas Paulius II, lietuvių grupę sudarė maždaug 30 asmenų iš Lietuvos ir išeivijos. Grupei vadovavo vysk. P. Baltakis ir seselė Ignė Marijošiūtė. Jaunimo dienos vyko rugpjūčio mėn. viduryje.

➧ Rugsėjo mėn. pradžioje komunistinėje Kinijoje lankėsi aukščiausio rango Vatikano atstovas kard. Roger Etchegaeay. Šis vizitas turėtų reikšti pasikeitimus šv. Sosto ir Pekino santykiuose, kurie 40 metų buvo labai priešiški.

➧ Išvedus 1993 m. rugpjūčio 31 d. Rusijos kariuomenę iš Lietuvos, visose krašto bažnyčiose skambėjo varpai.

➧ Šv. Kazimiero liet. parapija Racine, WI, rugsėjo 12 d. prisiminė savo 80 m. gyvavimo sukaktį. Parapiją aptarnauja tėvai marijonai. Šiuo metu parapijos klebonu yra kun. St. Saplis, MIC.

➧ Tilžėje buvusios bažnyčios vietoje pradėta statyti nauja katalikų bažnyčia. Lietuvos vyriausybė statybai paskyrė 2 mil. litų. Daug lėšų surinko Karaliaučiaus krašto tikintieji ir tautiečiai iš Vakarų.

➧ Spalio 15 d. sukako 75 m., kai pal. Jurgis Matulaitis įsteigė Nekalto Prasidėjimo Švč. M. Marijos — Vargdienių seserų vienuoliją Marijampolėje. JAV jų vienuolijos centras yra Putname, CT.

➧ Pop. Jono Pauliaus II atvykimo į Lietuvą proga Lietuvos bankas išleido 10.000 dešimties litų monetų, kurios pardavinėjamos po 100 litų, bet ne nominaline kaina. Vienoje monetos pusėje yra pop. Jono Pauliaus II bareljefas, kitoje — Vytis.

➧ Faith in Action, katalikų organizacija, įkurta amerikietės Elizabeth Fojtu iniciatyva prieš maždaug pusantrų metų, š.m. rugsėjo pradžioje išsiuntė 4 jaunuolius, baigusius aukštuosius mokslus ir turinčius patyrimo mokytojauti ir dirbti su vaikais ir jaunimu, į Lietuvą. Jie dėstys anglų k. Utenoje atkurtoje "Saulės" gimnazijoje ir Panevėžio katalikių mergaičių žemės ūkio mokykloje.

➧ "Argi ne dabar laikas tautai, sulaukusiai šv. Tėvo, atsitiesti", — pasakė Kauno vysk. Sigitas Tamkevičius.

➧ Su pop. Jonu Paulium II į Lietuvą buvo atvykę 18 garbės svečių. Iš jų — trys kardinolai.

➧ Kun. Antanas Bertašius, 1957-1981 m. dirbęs įvairiose El Paso diecezijos parapijose Texas ir New Mexicos valstijose, nuo 1984 m. Šv. Kazimiero parapijos Paterson, NJ, administratorius, pop. Jono Pauliaus pakeltas prelatu.

➧ Vilniaus arkikatedroje susitikime su Šv. Tėvu dalyvavo 334 kunigai ir vienuoliai, 638 seserys vienuolės ir 78 broliai.

➧ Lietuvos Vyčių ekskursijoje, vykusioje rugsėjo mėn. pradžioje į Lietuvą sutikti pop. Jono Pauliaus II, dalyvavo 114 Vyčių. Ta pačia proga jie lankėsi ir savo tėvų bei senelių tėviškėse.

➧ Vilniuje pasirodė Andre Fossardo knyga "Jono Pauliaus II pasaulis", išleista "Baltos lankos" leidyklos. Ją iš prancūzų k. vertė Aldona Merkytė.

➧ Šv. Tėvas Jonas Paulius II atsiuntė savo palaiminimą kun. Juozui Vaišniui jo auksinės kunigystės sukakties proga. Akademija kun. J. Vaišniui pagerbti buvo spalio 24 d. Jaunimo centre, Čikagoje.

➧ Rugsėjo 22 d. Lietuvos operos ir baleto teatre įvyko Lietuvos žydų genocido 50 m. skirtas gedulo minėjimas.

➧ Kun. Ričardas Mikutavičius, Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) parapijos klebonas, šią vasarą atliko sielovadinę kelionę Australijoje, aplankydamas lietuvių bendruomenes Adelaidėje, Melbourne, Geelonge, Hobarte, Brisbanėje, Gold Coast, Sydnėjuje, Perthe ir kitur.

➧ Vysk. Paulius Baltakis buvo nuvykęs į Lietuvą popiežiaus lankymosi Lietuvoje proga.

➧ Detroito lietuvių Dievo Apvaizdos parapija atšventė 85 m. sukaktį. Parapijai teko vietą keisti net tris kartus. Naujieji milijoninės vertės pastatai — bažnyčia ir Kultūros centras — buvo pastatyti 1973 m. Southfielde, Detroito priemiestyje. Moderni bažnyčia papuošta Vyt. Jonyno vitražais ir Jurgio Daugvilos medžio drožiniais. Parapijos klebonu yra kun. V. Kriščiunevičius.

➧ Pop. Jono Pauliaus II palydai "Šarūno" viešbutis Vilniuje paskyrė 20 kambarių, vestibiulį ir kavinę su švediškų stalu. Viešbutį saugojo speciali apsauga.

➧ "Jėzau, tu mano gyvybė" vardu komp. Vl. Jakubėno religinių giesmių rinkinys pasirodė Lietuvoje. Rinkinys tinka evangelikų reformatų bažnyčios giedojimo praktikai, koncertams.

➧ Popiežiaus lankymosi Lietuvoje proga Lietuvoje buvo išleistas populiarių giesmių rinkinys "Teskamba giesmės". Taip pat buvo parengtas specialus informacinis leidinys atvykusiems svečiams, užsienio maldininkams ir žurnalistams susipažinti su Lietuva ir jos istorija.

➧ Kartu su popiežium šv. Mišias Vingio parke koncelebravo 135 kunigai, Kauno Santakoje — 173, prie Kryžių kalno — 154. Vingio parke buvo pakrikštyta 10 jaunuolių. Į popiežiaus aukojamas šv. Mišias Vingio parke išdalinta 128.000 kvietimų, Kauno Santakoje — tiek pat, prie Kryžių kalno — 300.000.

➧ Visas savo kalbas ir pamokslus (su mažomis išimtimis) Lietuvoje popiežius Jonas Paulius II pasakė lietuviškai. Kalbą studijuoti ir jos vartojimui tobulinti pradėjo prel. S. Žilys.

➧ Liepos 8-15 d. paskaitas Vilniaus, Panevėžio, Telšių ir Kauno katechetams skaitė Linzo, Austrijos, universiteto teologijos fakulteto prof. Matthias Scharer, vienas iš lietuvių kalba išleisto tikybos vadovėlio "Tikėjimas ir gyvenimas" autorių. Susitikimuose su katechetais jis akcentavo tris problemas: kaip galimas gyvas mokymas, kokios yra religinio vaikų ir jaunuolių vystymosi ypatybės bei kaip konkrečiai dirbti su Šv. Raštu per tikybos pamokas.

➧ Rugsėjo 3-5 d. Čikagoje ir Lemonte įvyko Ateitininkų federacijos prieškongresinė konferen-

cija. Dalyviai suvažiavo iš Čikagos, Los Angeles, Toronto, Detroito, Clevelando, Vašingtono ir kitur. Numatyta kitais 1994 metais kongresą šaukti Lietuvoje ir ten perkelti organizacijos vadovybę.

➧ Iš Vatikano kartu su popiežium Jonu Paulium II buvo atvykę į Lietuvą Vatikano valstybės sekr. kard. A. Sodano, sekretoriato vadovas arkivysk. G. Batista, popiežiaus rūmų prefektas vysk. D. Mondozzi ir kiti aukšti Vatikano pareigūnai.

➧ Lietuvoje veikia devynios evangelikų reformatų parapijos. Ir jie jaučia savų dvasininkų trūkumą. Jonas Gilys, lietuvių kilmės amerikietis, visose devyniose parapijose šią vasarą vedė seminarus.

➧ Tolimuose Rytuose, Vladivostoke, nuo senesnių laikų veikė maža įvairių tautybių katalikų parapija. Bolševikmečiu ji buvo apmirusi, o dabar pamažu atgyja. Pradžioje į Mišias susirinkdavo vos keliolika žmonių, o pastaruoju metu beveik pora šimtų tikinčiųjų. Jų tarpe yra ir keliolika lietuvių.

➧ Popiežiaus lankymuisi Lietuvoje prisiminti daugelyje vietų buvo pastatyti kryžiai. Daugiausia — Kaune: Dariaus Girėno stadione, Prisikėlimo bažnyčios šventoriuje, Taikos kalnelyje prie VI forto. Prie VI forto, kur stovėjo neva pirmasis į Kauną įvažiavęs "išvaduotojas" rusų tankas, jį išvežus, buvo pastatytas kryžius. Kažkas jį nuvertė. Po to vėl atsirado kryžius. Kalva imta vadinti Kryžių kalneliu. Kartais ten aukojamos šv. Mišios.

➧ Popiežiaus vizito Lietuvoje išvakarėse Lietuvos Respublikos min. pirm. A. Šleževičius, užklaustas, kiek atseis popiežiaus vizitas Lietuvoje, pasiūlė šio vizito vien materialine išraiška nevertinti. Iš dalies tai būsianti kompensacija Bažnyčiai už per tiek metų patirtus praradimus. Tai kompensuosis dvasiniais dalykais.

➧ Rugsėjo 3 d. "L'Osservatore Romano" išleido specalią laidą popiežiaus Jono Pauliaus II kelionei į Lietuvą paminėti. Rugsėjo 15 d. buvo išleista speciali šio laikraščio laida su visais autentiškais kalbų, pasakytų Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, tekstais.

➧ Kun. Pranas Račiūnas, MIC, Lietuvos marijonų provinciolas, pastaraisiais metais išleido tris savo eilėraščių knygas vaikams: "Mylėkime Dievą ir tėvynę" (1992 m., 118 pusl.), "Sakmės ir baladės" (1992 m., 61 pusl.) ir "Gėlių gėlė" (1993 m., 62 pusl.).

➧ VIII Mokslo ir kūrybos simpoziume teologijos-filosofijos sekciją suorganizavo Aldona Zailskaitė, teologijos magistrą įsigijusi Catholic Theological Union Čikagoje, specializuodamasi Šv. Rašto srityje. Ji yra "Draugo" dienraščio pirmojo puslapio redaktorė.

➧ Dabar Lietuvoje plečiasi įvairios religinės sektos: Naujieji apaštalai, Jehovos liudininkai, Hare Krishna, Sun Myung jungtinė bažnyčia, Tikėjimo žodis, šaka vadinamosios Pilnos evangelijos bažnyčios, kilusios Upsaloje, Švedijoje, net ir Šėtono kultas...

➧ Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys, Putnam, CT, spalio 15 d. šventė deimantinę savo vienuolijos sukaktį. Ta proga atsikvietė iš Kauno mergaičių bažnytinį chorą "Pastoralę", kuris spalio –lapkričio mėn. sėkmingai koncertavo daugelyje JAV vietovių, kur yra gausesni lietuvių telkiniai.

➧ Kard. Vincentas Sladkevičius, pusšeštų metų išbuvęs aukščiausiu Lietuvos katalikų Bažnyčios hierarchu — Vyskupų konferencijos pirmininku, iš šio posto atsistatydino. Naujuoju pirmininku Lietuvos vyskupai spalio 15 d. išrinko Vilniaus arkivyskupą Audrį Juozą Bačkį.

➧ Kaupiamos lėšos Lietuvos ateitininkams. Išeivijos ateitininkai yra pasiryžę sukaupti iki 100.000 dol. organizacijos darbams Lietuvoje: Berčiūnų stovyklavietei sutvarkyti, Ateitininkų namams Kaune, kuriuos tikimasi atgauti, remontuoti ir kitiems reikalams. Vajui vadovauja dr. Petras Kisielius.

➧ Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje, rugsėjo mėn. pradžioje buvo atidaryta bažnytinių rūbų paroda, skirta šv. Tėvo vizitui į Lietuvą. Čia buvo parodytas labai vertingas bažnytinių drabužių rinkinys. Kai kurie eksponatai yra net iš XVI amžiaus.

➧ Dr. Arvydas Žygas, Šalkauskio premijos laureatas, spalio 16 d. per Vairo radiją Čikagoje kalbėjo apie Šv. Tėvo apsilankymo nuotaikas Lietuvoje.

Juoz.M.

Redaktoriaus auksinio kunigystės jubiliejaus iškilmės

Penkiasdešimt metų nuo "Laiškų lietuviams" redaktoriaus Juozo Vaišnio kunigo šventimų sueijo birželio mėn. 10 dieną. Kadangi tai buvo vasaros laikas, žmonės išsiskirstę atostogų, tai Akademinio Skautų Sąjūdžio Vadija nutarė šio jubiliejaus minėjimą atidėti rudeniop, spalio mėn. 24 dienai. Minėjimo komitetą sudarė ASS filisteriai: Leonas Maskaliūnas (pirm.), Jūratė Variakojienė (vicepirm.), Danutė Eidukienė, Kęstutis Ječius, Aleksandra Likanderienė ir dviejų skautininkių draugovių draugininkės — s. fil. Jolanta Kerelienė bei s. Aldona Palukaitienė.

Minėjimas buvo pradėtas Mišiomis, kurias su jubiliatu koncelebravo septyni kunigai. Giedojo solistė Laimutė Stepaitienė, vargonavo muzikas Ričardas Sokas. Įspūdingą pamokslą pasakė kun. Anicetas Tamošaitis, S.J. Mišių visi susirinko į Jaunimo centro didžiąją salę — apie 300 žmonių. Įėjus jubiliatui su palyda, nuaidėjus gausiems plojimams ir apjuosus jį tautine juosta, prasidėjo akademinė dalis, kuriai vadovavo Leonas Maskaliūnas ir Jūratė Variakojienė.

Pirmiausia buvo paskaitytas popiežiaus Jono Pauliaus II atsiųstas palaiminimas. Raštu sveikino Čikagos kardinolas Juozas Bernardin, vysk Paulius Baltakis, Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis (iš Marijampolės). Vėliau buvo atsiųstas Illinois gubernatoriaus Jim Edgar sveikinimas. Raštu sveikino kelios dešimtys kun. J. Vaišnio draugų bei pažįstamų iš Amerikos, Lietuvos ir kitų kraštų.

Žodžiu sveikino kons. Vaclovas Kleiza, v.s. fil. Sigitas Miknaitis LSS vardu, v.s. fil. Edmundas Korzonas ASS vardu, Salomėja Endrijonienė Jaunimo centro vardu, Jadvyga Damušienė Ateitininkų sendraugių vardu.

Paskui trumpomis kalbomis buvo apibūdinta jubiliato įvairiopa veikla. Kun. V. Bagdanavičius, MIC, kalbėjo apie jo kunigystę, Vytautas Kasniūnas — kun. Vaišnys visuomenininkas ir žurnalistas, Danutė Bindokienė — lituanistas ir mokytojas, Vytenis Statkus — skautas, Kęstutis Ječius — skautas akademikas, Halina Plaušinaitienė — marijampolietis, Rygiškių Jono gimnazijos auklėtinis.

Po visų sveikinimų bei kalbų prabilo ir jubiliatas, visiems padėkodamas už taip gražiai ir kruopščiai suruoštą minėjimą. Jis papasakojo vieną kitą epizodėlį iš savo gyvenimo, prisipažino, kad šios iškilmės jam buvo didelė staigmena, jis nesitikėjo turįs tiek daug draugų, nė nenujautė, kad susirinks tokia minia žmonių.

Prel. J. Prunskiui sukalbėjus maldą, buvo Aldonos Šoliūnienės paruošta vakarienė. Po vakarienės — meninė programa. Solistė Dalia Eidukaitė-Fanelli su savo asmeniškų akompanuotoju padainavo keletą dainelių ir arijų, o smuikininkas Kazys Motekaitis, akompanuojant Ričardui Sokui, pagrojo kelis kūrinius.

Prisiminęs tas malonias iškilmes, kun. Vaišnys dar kartą nuoširdžiai dėkoja visiems, kokiu nors būdu prisidėjusiems prie jam surengtos šventės. Taip pat dėkoja visiems apie jo veiklą rašiusiems šio žurnalo lapkričio mėn. numeryje. Tą numerį jis laiko draugų jam sukurtu prasmingu paminklu.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija A. Jurkutė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (312) 737-8400. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata – 15 dol., atskiras numeris – 1,50 dol.